

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.І. МЕЧНИКОВА

Факультет романо-германської філології

Кафедра німецької філології

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

«Особливості синтаксичної організації мовлення (функціонування еліптичних речень) на матеріалі сучасного німецького кінематографа»

«Features of the syntactic organization of speech (the functioning of elliptical sentences) on the material of modern German cinema»

Виконала: здобувачка денної форми навчання
спеціальність 035 Філологія 035.043 Германські мови та
літератури (переклад включно), перша – німецька
Освітня програма Германські мови та літератури (переклад
включно), перша – німецька

В'ялець Валерія Сергіївна

Керівник: канд. філол. наук, доцент Богуславський С. С. _____

Рецензент: д. філол. н., професор Карпенко О. Ю.

Рекомендовано до захисту:
Протокол засідання кафедри
Теорії та практики перекладу

Захищено на засіданні ЕК №_____
протокол №__ від __.__.2022 р.

№__ від __.__.2022 р.

Оцінка _____/_____/_____
(за національною шкалою/шкалою ECTS/ бали)

Завідувачка кафедри
_____ ГОЛУБЕНКО Н. Ю.
(підпис)

Голова ЕК
_____ ГОЛУБЕНКО Н. Ю.
(підпис)

Одеса 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ І. ПОНЯТТЯ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ВИДИ НІМЕЦЬКОГО РОЗМОВНОГО МОВЛЕННЯ	6
1.1. Поняття та особливості розмовного мовлення	6
1.2. Особливості лексичного, граматичного, синтаксичного та морфологічного складу розмовного мовлення	8
1.3. Види розмовного мовлення: монолог, діалог, аутодіалог	10
РОЗДІЛ ІІ. ОСОБЛИВОСТІ СИНТАКСИСУ РОЗМОВНОГО МОВЛЕННЯ	14
2.1. Принцип мовної економії	14
2.2. Двоскладність структури речення в німецькому діалозі	18
2.3. Проблема відхилення розмовного речення від двоскладної структури	19
2.4. Види недвоскладних речень	21
2.5. Еліптичне речення	30
2.6. Класифікація еліптичних речень	32
2.7. Роль парцеляції у синтаксичному оформленні речення	35
2.8. Складні речення в розмовному діалозі	36
РОЗДІЛ ІІІ. ЯКІСНО-КІЛЬКІСНИЙ АНАЛІЗ ТИПІВ РЕЧЕНЬ РОЗМОВНОГО ДІАЛОГУ	41
ВИСНОВКИ	61
ZUSAMMENFASSUNG	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66

ВСТУП

Мова є найголовнішим інструментом комунікації людей і організації інформаційних процесів у сучасному світі, а розмовне мовлення функціонує як один з базових її проявів. Дослідження розмовного мовлення є дуже важливим питанням в лінгвістиці, яке за весь час свого існування привертало увагу багатьох наукових діячів (У. Аммон, Х. Вернер, Е. Різель, Х. Кюппер, К. Х. Бест, В. Порциг, П. Браун, К. Баумгертнер, Г. Вундерліх). Велика кількість дослідників приділяють увагу у своїх роботах як загальним синтаксичним особливостям розмовного мовлення, так і окремим, дійсно типовим для розмовного синтаксису рисам, наголошуючи на тому, що його реалізація відрізняється від норм мови літературної. До цього можна віднести такі явища, як відхилення німецького речення від двоскладної структури, його еліптичність, парцеляція, відсутність дієслова, питально-відповідальна єдність, поширене використання лексики стилістично зниженого стилю, особливості використання граматичних конструкцій тощо.

Оскільки мова є явищем динамічним, а її розвиток більшою мірою визначається її носіями та їх соціокультурним становищем, то зміни в ній відбуваються дуже стрімко та носять безперервний характер. Теоретичне осмислення ладу розмовного мовлення повинне також сприяти практичному її оволодінню та забезпеченню належного рівня її культури, саме тому дослідження даного явища і досі залишається актуальним.

Незважаючи на велику кількість робіт в області розмовного синтаксису, безліч питань щодо структури розмовного мовлення залишаються дискусійними та потребують детальнішого дослідження.

Об'єктом дослідження даної роботи виступає розмовна мова.

Предметом є її синтаксичне оформлення.

Мета цієї роботи – встановити специфіку синтаксичного оформлення розмовної мови та дати якісно-кількісний опис її особливостей.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

1. Визначити комунікативні особливості розмовного мовлення і їх вплив на синтаксичне оформлення речення;

2. Розглянути явище економії в мові та визначити засади функціонування даного принципу;
3. Описати найхарактерніші типи відхилення речень від двоскладної структури в розмовному діалозі;
4. Розглянути поняття та види еліптичних речень в синтаксисі розмовного мовлення;
5. Описати особливості вживання складних речень в розмовному мовленні;
6. Провести якісно-кількісний аналіз моделей речень на прикладі художнього діалогу.

Для реалізації мети дослідження та поставлених завдань, в роботі було використано наступні **методи**: аналіз, синтез, опис, порівняння, метод суцільної вибірки та метод таксономії.

У даній роботі було проведено якісно-кількісний аналіз типів речень, вжитих у художньому діалозі, **матеріалом** для якого виступили 2500 висловлювань, відібраних методом суцільної вибірки із автентичних німецьких кінофільмів «Die Welle» (2008 р.), «Rubinrot» (2013 р) та серіалів «How to sell drugs online (fast)» (2019), «Wege zum Glück, Spuren im Sand» (2012).

Кваліфікаційна робота містить вступ, три структурні розділи, висновки та список використаних джерел. Бібліографія налічує 65 найменувань українською, російською та німецькою мовами.

У **вступі** сформульовані об'єкт, предмет, мета та поставлені завдання, визначена актуальність зазначеної теми, описані використані методи наукового дослідження та наведена коротка характеристика кожного структурного розділу магістерської роботи.

У **першому розділі** йдеться про поняття розмовного мовлення, розглядаються його характерні риси та особливості прояву на різних рівнях мовної системи, а також аналізуються такі його види, як діалог, монолог та аутодіалог.

У **другому розділі** розглядається явище мовної економії, засади її виникнення, характерні риси, притаманні німецькій мові в цілому, та особливостям її функціонування в розмовному діалозі. Також аналізується проблема відхилення

розмовного речення від двоскладної структури, причини розвитку цього явища, і класифікація недвоскладних речень за типом елімінації. В останній частині другого розділу розбирається характерне для розмовного мовлення явище парцеляції та подається інформація щодо функціонування та видів складних речень в німецькій мові.

У **третьому розділі** наводяться результати якісно-кількісного аналізу досліджуваного матеріалу за наступними етапами: визначення процентного співвідношення простих та складних речень, аналіз простих речень та їх розподілення за видами на двоскладні та недвоскладні, класифікація недвоскладних речень за типами елімінації, визначення частки складних речень та їх розподілення за типами на складносурядні, складнопідрядні, безсполучникові складні речення та складні синтаксичні конструкції.

У **висновках** містяться підсумки аналізу теоретичного матеріалу та результати проведеного практичного дослідження.

РОЗДІЛ І. ПОНЯТТЯ, ОСОБЛИВОСТІ ТА ВИДИ НІМЕЦЬКОГО РОЗМОВНОГО МОВЛЕННЯ

1.1. Поняття та особливості розмовного мовлення

Серед різноманітних сфер застосування мови, найістотнішим є її використання в побуті, повсякденному житті, в роботі, в неофіційному середовищі. Таке функціонування мови прийнято називати «**розмовним мовленням**». Воно об'єднує представників різних соціальних верств, професій, різного віку і має загальний, підкреслено неспеціальний характер [38]. Розмовне мовлення як базис існування мови є одним з найістотніших, найприродніших та найдоступніших кожному індивідууму її різновидів [34].

Поняття «розмовне мовлення» має багато синонімічних відповідників у різних мовах. Німецькомовні вчені пропонують наступні терміни для позначення даного явища [37]: Alltagssprache (W. Porzig) [58]; Alltagsrede (E. Riesel) [59]; Gebrauchssprache; Durchschnittssprache (G. Möller) [57]; Umgangssprache (U. Bichel, H. Küpper) [49, 56].

Науковцями, що зробили вагомий внесок у дослідження даної теми, є Г. Вундерліх, Х. Кюппер, Х. Вернер, Е. Різель, К. Х. Бест, У. Аммон, В. Порциг, К. Баумгертнер, П. Браун, П. С. Дудик та ін.

На засадах дослідження розмовного мовлення воно розглядалося як один із функціональних стилів мовлення літературного. Цієї думки притримувався також і український науковець П.С. Дудик [9]. Отже, деякі дослідники вважають розмовне мовлення проявом побутово-розмовного стилю [38].

Дефініція терміна розмовне мовлення також зазнає певних дискусій. Таким чином, Е. А. Земська вважає, що **розмовне мовлення** - це повсякденне мовлення носіїв літературної мови [38]. Тим самим, автор пропонує вважати кодифіковану літературну мову і розмовну мову двома незалежними мовними системами або підсистемами всередині літературної мови [37].

О. Б. Сиротиніна зазначає, що вивчення розмовного мовлення має здійснюватися за трьома лініями:

- 1) вивчення діалектного розмовного мовлення;

- 2) вивчення діалогічного мовлення;
- 3) вивчення мови мешканців [38].

На думку автора, **розмовне мовлення** - це безпосереднє спілкування.

В. Д. Дєвкін схиляється до розуміння **розмовного мовлення** «як мовлення невимушеного, кілька зниженого, спонтанного, усного, переважно ситуативно обумовленого, частіше діалогічного» [37]. На його думку, не можна виключити знання розмовно-забарвленої лексики, оскільки вона складає досить важливу, абсолютно невід'ємну частину лексичного складу кожної мови. Вона доступна і знайома будь-якому носієві мови. Розмовна мова опановується природно, стихійно, без особливих зусиль [34].

Отже, **розмовне мовлення** - це така мовна сфера комунікації, для якої характерні наступні ознаки [38]:

- усна форма як основна форма реалізації;
- невимушеність спілкування;
- неофіційність відносин між мовцями;
- непередбачуваність мови;
- безпосередня участь мовців в комунікації;
- сильна опора на позамовну ситуацію.

Оснoву розмовного мовлення складає те, що властиво всім іншим існуючим формам застосування мови - єдиний з ними фонемний та морфемний склад, загальний запас найважливіших слів і загалом однакове коло граматичних категорій (словотворчих, морфологічних і синтаксичних) [14].

Слід зазначити, що розмовне мовлення не можна ототожнювати з будь-якою усною формою мови. За думкою деяких науковців, не можна відносити все написане до письмової мови. Так, наприклад, її нормам може не відповідати «жива мова» в літературному драматичному творі. Так само не можна і все усне, промовлене (і навіть втілене в розмові) відносити до мови розмовної. [34].

1.2. Особливості лексичного, граматичного, синтаксичного та морфологічного складу розмовного мовлення

Розмовне мовлення має власні закономірності, що відрізняються від норм мови літературної. Найменше впливає специфіка розмовної мови на морфологічну сторону, значно помітніше - на лексичну та синтаксичну [14].

У **лексичній сфері** спостерігається велика питома вага неповнозnamenних слів, займенників, часток, вигуків, наявність специфічних пластів словника - слів з постійним (емоційним чи іншим) забарвленням: колоквіалізмів, жаргонізмів, діалектизмів, територіально обмежених варіантів, різних словникових одиниць зниженого стилістичного тону, своєрідних словотворів, а також слововживань, розрахованих на виникнення асоціативних зв'язків (іронія, натяки, гра слів і т. п.), часте вживання семантично містких слів, наявність подібних слововживань, фразеологізмів, модних слів і слів-паразитів [14]. Наприклад, *erhalten, bekommen* (получать) → *kriegen; verstehen* (понимать) → *kapieren, mitkriegen; zurechtkommen* (справиться с чем-то) → *hinkriegen, sterben* (умереть) → *abnibbeln, krepieren* и т.д [18, 36, 41].

Ще однією особливістю лексичного складу німецького розмовного мовлення є поширене вживання слів, запозичених з інших мов [14]. Загалом до лексичного складу німецької мови належать орієнтовно 300.000-500.000 лексем. Частка запозичених слів варіюється в межах ста тисяч, з яких переважну частину становлять англіцизми [1].

Розповсюдженими запозиченнями з англійської мови є: *Trend* (тренд), *Marketing* (маркетинг), *Show* (шоу), *Hobby* (хобі). В сфері косметології можна зустріти такі англіцизми, як: *Mascara* (туш для вій), *Spray* (спрей), *Lotion* (лосьйон), *Foundation* (тональний крем), *Conditioner* (кондиціонер). В індустрії одягу та моди це: *Fashion* (мода), *Pullover* (свєтп), *Look* (образ), *Style* (стиль), *Dress* (сукня). У сфері техніки та Інтернету це такі лексеми, як: *App* (додаток), *E-Mail* (електронна пошта), *Display* (екран), *Joystick* (джойстик), *Playstation* (ігрова приставка), *Mouse* (комп'ютерна миша) тощо [1, 46].

Слід зазначити, що німецьке розмовне мовлення має багатий інвентар часток і їхніх комбінацій [30]. Найчастіше зустрічаються такі частки як: ja, na ja, tja, also, eben, schön, gut, doch, mal, nur. Вони вносять модальні або емоційні нюанси або служать для організації діалогічного вислову [39].

До **особливостей** німецького розмовного мовлення на **граматичному** рівні слід віднести такі явища, як:

- - використання часової форми Perfekt замість Präteritum, наприклад: *Er arbeitete mehrere Jahre in Afrika* (Präteritum – літературна мова). *Er hat mehrere Jahre in Afrika gearbeitet.* (Perfekt – розмовне мовлення) [32].

- використання модальних дієслів замість складних речень: *Leider ist es mir unmöglich, dich heute zu besuchen* (Hochdeutsch). *Leider kann ich dich heute nicht besuchen* (Umgangssprache) [13].

- використання теперішнього часу замість майбутнього (Futurum I): *Ich werde mich morgen mit Klaus treffen* (Futurum I – Hochdeutsch). *Ich treffe mich morgen mit Klaus* (Präsens – Umgangssprache) [34].

- активний стан використовується частіше, ніж пасивний, перевага надається особовим займенникам, а не займеннику man: *In Deutschland wird es sehr viel gearbeitet/In Deutschland arbeitet man sehr viel* (Hochdeutsch). *Die Deutschen arbeiten sehr viel* (Umgangssprache) [11].

- при використанні Кон'юнктива перевагу має аналітична форма (würden + інфінітив): *Ich verstehe/verstünde, wenn er lüge* (Hochdeutsch). *Ich würde verstehen, wenn er lügen würde* (Umgangssprache) [28].

- при передачі непрямої мови використовується не Konjunktiv I, а Konjunktiv II або індикатив: *Sie sagte, sie müsse gleich gehen* (Hochdeutsch). *Sie sagte, sie muss/müsste gleich gehen* (Umgangssprache).

- родовий відмінок після прийменників wegen, trotz, statt, während та ін. часто замінюється давальним: *Meinetwegen, deinetwegen, wegen schlechten Wetters* тощо (Hochdeutsch). *Wegen mir, wegen dir, wegen schlechtem Wetter* (Umgangssprache) [23].

- складні слова (з двома або більше коренями) замінюються описовими конструкціями: *die Verkehrsinfrastrukturfinanzierungsgesellschaft* (Hochdeutsch); *die*

Gesellschaft für Finanzierung der Verkehrsinfrastruktur (Umgangssprache).
(Товариство з фінансування транспортної інфраструктури) [36].

В області **синтаксису** розмовна мова характеризується [37]:

- хиткістю кордонів речення, їх зміщенням, наприклад: *Wenn die Deutschen nicht endlich wieder Stolz auf ihr Land sein dürfen... wie jede andere Nation auch so..*);
- перерозподілом логіко-синтаксичних відносин з рівня відносин слів всередині одного речення на рівень відносин між різними реченнями;
- фрагментарністю, «клаптиковістю» конструкцій (напр.: *Also, ich hab mir das Thema auch nicht ausgesucht... aber wir müssen die Woche hier irgendwie rumkriegen.*);
- наявністю структурно-залежних речень, спожитих самотійно (напр.: *Weil du nicht zur Welle gehörst.*);
- стислістю речень, можливістю недомовленості (напр.: *Viel besser als du.*);
- обриву розпочатого речення або продовження-підхоплення незакінченого і навіть завершеного висловлення (напр.: *Dank dir Rai..., Herr Wenger.*);
- великою кількістю синтаксичної ідіоматики (*Die Eltern raufen sich die Haare.*);
- перевагою простих речень над складними (так, об'єктні підрядні речення, що залежать від дієслів мовлення, мислення, чуттєвого сприйняття «sagen, fragen, meinen, denken, glauben, fühlen, sehen, hören» і т.п., мають в розмовному мовленні відповідності - безсполучникові об'єднання типу: *Ich meine, du warst nicht da*) і т.п [28].

Докладніше синтаксичні особливості розмовного мовлення розглянуто в другому розділі.

1.3. Види розмовного мовлення: монолог, діалог, аутодіалог

При описі розмовного мовлення зазвичай розрізняють два його основних різновиди - діалогічне та монологічне. Деякі дослідники також визнають і 3 вид - аутодіалогічне. Кожна з цих форм має свої характерні ознаки [8].

Діалогу властива стислість, швидка зміна реплік співрозмовників, своєрідний склад речень і синтаксично залежний характер. У діалозі часто зустрічаються як питальні, відповідні та спонукальні речення, так і приєднувальні конструкції, перепитування, уточнюючі питання та речення-реакції, які можуть бути як «інтелектуальною» реакцією (лексично і граматично оформленою), так і чисто емоційною (повторення з відповідною інтонацією) [33]. Порівняємо:

- «*Ich verreise morgen.*» - «*Warum denn so früh?!*» (словесно виражена реакція);
- «*Ich verreise morgen.*» - «*Morgen?!*» wunderte er sich. (реакція, виражена інтонаційно, що в даному випадку видно з супроводжуючої ремарки *wunderte er sich*. Емоційний супровід може також висловлюватись через невербальний рівень).

Для структури розмовного мовлення характерні речення несформованої думки, неточності, виправлення, не цілком логічні побудови. Той, хто говорить, часто вдається до жестів і вигуків. Все це відбивається на побудові фраз в розмові. Це призводить до примітивізму і клішованості мови. Відбір найкращих мовних форм полегшується завдяки високому автоматизму застосування граматичних і лексичних одиниць [10].

Монолог - це більш довге висловлювання однієї особи, зазвичай на певну тему, частіше це розповідь. Речення монологу можуть бути самостійнішими за діалогічні репліки. Ситуативна обумовленість в монологі, як правило, менша, ніж в діалозі. Однак і в монологі-оповіданні зустрічаються синтаксичні явища, характерні лише для нього, які не зустрічаються в репліках діалогу. Наприклад, початкове місце розташування дієслівного індикативного присудка двоскладного речення: «*Steh ich da neulich auf dem Alex und überlege, ob ...* », «*Kommt aus dem Lebensmittelgeschäft so eine kleine Dünne ...* », « *Sagen die im Buttergeschäft: ...* » (Brecht, Furcht u. Elend) або своєрідні засоби вираження присудка, наприклад, прислівникового [8].

Слід зазначити, що чіткої відмежованості діалогу від монологу немає. Досить специфічними є найбільш яскраві крайні випадки. Проте немає скільки-небудь точних ознак, що відрізняють тривалі діалогічні репліки від монологу. Не можна

перебільшувати їх відмінність. У деяких моментах вони дійсно сильно зближуються. Так, наприклад, приєднувальні речення, виголошені однією і тією ж або іншою особою, принципово тотожні [8].

У природному, живому мовленні, монологу (тобто неадресованої мови), як правило, не буває. Виняток складають розмова з самим собою (**аутодіалог**), коли мовець сам собі ставить запитання і сам на них відповідає, сам собі заперечує тощо, або відтворення ним діалогу в особах приблизно в тому ж вигляді (як якщо б ці репліки були вимовлені реальними співрозмовниками), а також розлоге тривале висловлювання (проте обов'язково призначене конкретному слухачеві і, як правило таке, що раз у раз переривається перепитуваннями, оцінками, попутними судженнями). Структура такої побудови мовлення великих відмінностей з нормальним діалогом не має. Розмовна мова і є мова діалогічна. Не випадково обидва ці поняття не рідко вживаються як синоніми [8].

Висновки до розділу:

Було визначено, що термін «розмовне мовлення» слугує для описання функціонування мови в неофіційному середовищі в повсякденному житті. Деякі науковці ставляться до нього як до форми реалізації побутово-розмовного стилю, однак трактування самого поняття зазнає певних дискусій. На думку деяких дослідників, не можна відносити до розмовного мовлення все усне. Характерними його рисами є невимушеність спілкування, усна форма як основна форма реалізації, неофіційність відносин між мовцями, непідготовленість мови, безпосередня участь мовців в комунікації та сильна опора на позамовну ситуацію.

Для структури розмовного мовлення характерні речення несформованої думки, неточності, не цілком логічна побудова, часте використання жестів та вигуків. Все це впливає на побудову фраз в розмові, призводить до примітивізму та клішованості мови. Також було виявлено, що у розмовному мовленні значна перевага надається уживанню простих речень, на противагу складним конструкціям.

На наступному етапі нами були розглянуті лексичні, граматичні та синтаксичні особливості реалізації розмовного мовлення і визначено, що з усіх рівнів мовної системи найзначнішого впливу зазнають лексичний та синтаксичний.

Спираючись на існуючі на сьогоднішній день наукові дослідження, можна виділити три види розмовного мовлення: діалогічне, монологічне та аутодіалогічне. Було встановлено, що діалогу притаманні синтаксично залежний характер, стислість, лаконічність та своєрідний склад речень. Саме він є основною формою реалізації розмовного мовлення. Монолог має форму довшого висловлювання одного оповідача, але в природньому середовищі в чистій формі, як правило, не зустрічається. Винятком є розмова з самим собою, яка називається аутодіалогом.

РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ СИНТАКСИСУ РОЗМОВНОГО МОВЛЕННЯ

2.1. Принцип мовної економії

Вагомим напрямом лінгвістичних наукових розвідок є з'ясування закономірностей, принципів та найголовніших тенденцій розвитку мови в цілому та окремих мов зокрема. Значне місце в цьому питанні займає проблема економії в мові й мовленні, яка відіграє в ньому одну з важливих ролей [21].

Явище мовної економії вже не перше десятиліття зберігає свою актуальність і виступає об'єктом наукового інтересу як вітчизняних, так і іноземних лінгвістів. Ще в 16 ст. іспанський дослідник Франсиско Санчес помітив, що кожна мова прагне до стислості [44]. Питання лінгвістичної економії частково висвітлене в наукових працях І.О. Бодуена де Куртене, Г. Пауля, П. Пассі, Л. Блумфілда, О. Єсперсена, М. Граммона та ін [21]. Серед українських дослідників питанням спрощення мовної системи займався О.О. Потебня.

Економія в мові є одним із найважливіших факторів, необхідних для її нормального та природного функціонування. У розмові людина намагається значно скоротити своє висловлювання, що є одним з проявів цього принципу. По-перше, це пов'язано зі стрімким розвитком інформаційних технологій та змінами в соціальній сфері. Потреба в економії часу та енергії пов'язана з прискореним темпом життя сучасної людини — це одна з причин схильності до економії мовних зусиль [15].

Принцип економії в мові та мовленні є універсальним, тобто вона пронизує всі рівні мовної системи [21]. З цієї причини в мові склалася особлива система скорочення висловлювань, задля усунення надмірності та одноманітності мовлення, а також для виконання великої кількості інших завдань в області граматики та стилістики [31].

Лінгвістична економія розглядається як «закономірність мови та мовлення, що визначається бажанням носіїв мови редукувати власні мовленнєві зусилля та оптимізувати передачу інформації» [48].

Її локальні прояви привертали увагу ще за античності. Так філософи частково торкалися цього феномену в XVI–XVII ст. під час спроби створити спільну мову

міжнаціонального спілкування. Основною особливістю цієї мови мало стати максимальне спрощення граматичного складу, що дозволило б заощадити сили та час на її вивчення, а також полегшило б спілкування між представниками різних країн. Над теорією універсальності граматики працювали К. Ланселот, А. Арно, В. Лейбніц, Р. Декарт, І. Ньютон та ін [22]. Згідно з Рене Декартом, лінгва франка повинна була мати спрощену граматику, яку можна було б засвоїти за п'ять-шість годин. Така швидкість опанування забезпечувалась би наявністю в граматичній системі універсального способу творення слів, єдиного типу відмінювання й дієвідмінювання та відсутністю нерегулярних форм [21].

Варто зазначити, що лінгвісти неоднозначно оцінювали тенденцію до мовної економії у різні часи. Більшість мовознавців вважає прагнення до економії важливим (іноді навіть визначальним) чинником мовної еволюції (І.О. Бодуен де Куртене, О. Есперсен), інші ж категорично заперечують економію як одну з рушійних сил мовного поступу [21].

Вагомий внесок у теорію мовної економії зробив І.О. Бодуен де Куртене, який окреслив рушійні сили розвитку мови і відніс до них прагнення до зручності, яке проявляється у [15]:

- 1) перетворенні складних звуків і звукосполучень на легші з метою полегшення роботи м'язів і нервів;
- 2) прагненні до спрощення форм;
- 3) наданні переваги не конкретному, а абстрактному задля полегшення абстрагованого способу мислення.

Однією з передумов, що уможливила реалізацію принципів економії та надлишковості в мові, виступає здатність мислення людини до уніфікації та узагальнення. Зазначається, що мислення людини, яке реалізується через призму мови, здатне і воліє досягти симетрії та гармонії між змістом і формою, іншими словами - «зближення за формою того, що близьке за змістом, і, навпаки, зближення за змістом того, що близьке за формою, а також розрізнення за формою того, що різне за значенням, і, навпаки, розрізнення за значенням того, що близьке

за формою» [15], через що мовна економія є внутрішньо притаманною самій мовній системі.

Мовна економія розглядається також як одна зі складових мовної еволюції. Вона визначається постійною суперечливістю між потребами людини в комунікації й самовираженні та прагненням звести до мінімуму свою розумову та фізичну активність: «В лексичному та знаковому аспекті будь який мовний колектив у будь який момент знаходить певний баланс між потребами вираження, для задоволення яких необхідна все більша кількість більшою мірою спеціалізованих і, відповідно, рідкісніших одиниць, та природною інерцією, спрямованою на збереження обмеженої кількості загальніших та частіше вживаних одиниць» [15].

При визначенні передумов виникнення принципу економії в мові, деякі науковці притримуються ідеї про «людську лінь»: «Яким дивним це б не видавалося, але колективно-психологічні чинники, які всюди зустрічаються при аналізі механізмів мовних змін і є їх основною рушійною силою, можна назвати, грубо кажучи, «лінню людською» або бажанням людей мінімізувати свої зусилля» [44].

Межі цих «лінощів» у мові та мовленні вчений визначає з точки зору реципієнта. Згідно з його баченням, можливий рівень економії зусиль (тобто зменшення витрат енергії) визначається потребами співрозмовника, оскільки надмірна економія зробить інформацію незрозумілою і призведе до «провалу» акту комунікації (комунікативної мети не буде досягнуто), тобто змарнує зусилля мовця. Таким чином, максимальне збереження енергії не є абсолютною умовою для кожного мовленнєвого акту, але все ж його можна вважати типовою рисою фонаційної діяльності [44].

Суттєвий аспект вивчення дії принципу економії в мові й мовленні – встановлення її меж, з'ясування умов, за яких редукція мовних засобів має сенс і не заважає порозумінню співрозмовників. На думку О.О. Селіванової, економія мовних одиниць виправдана за умови, якщо [40]:

- вона не супроводжується якісними змінами в змісті повідомлення, що можливо лише якщо вербалізовані одиниці набувають значеннєвого навантаження редукованих;
- реципієнт здатен декодувати вилучену інформацію спираючись на наявні у нього фонові знання, його комунікативні компетенції, спільний з мовцем досвід тощо;
- у мові наявні багатші засоби передачі інформації, ніж мовний сегмент, який вважають економним (тобто засоби, які виступають у ролі «вихідної точки» економії);
- вона відповідає інтенції мовця, а також меті та стратегії мовленнєвого акту загалом.

Дія принципу економії в системі мови проявляється на всіх її рівнях:

- на фонетичному рівні у вигляді спрощення звуків і звукосполук, скорочення звучання, асиміляції та дисиміляції, приєднання за наголосом тощо [35];
- в області словотворення це аббревіація, словоскладання, конверсія, словотвірна компресія та ін.;
- на лексичному рівні це семантична конденсація, метонімія, метафоризація, лексикалізація й фразеологізація і т.д.
- в морфології – анафора, дейксис, транспозиція та ін [21].

Особливого значення мовна економія набуває на рівні **синтаксису**, що проявляється у вигляді скорочених за розміром речень, еліптичних конструкцій, формально відсутній член яких визначається завдяки лексикограматичним особливостям змісту подібних структур [4].

Особливо яскраво це реалізується на прикладі діалогічного мовлення, коли комуніканти, спираючись на контекст та ситуацію, мінімізують уживання розгорнутих конструкцій, використовуючи елементи стислого синтаксису, чий можливості вимагають уважного ставлення до себе, задля уникнення семантико-граматичного дублювання. Стислий синтаксис має різноманітні шляхи реалізації, до яких можна віднести елімінування частин речення, парцеляцію, уживання еліптичних конструкцій тощо [5].

Таким чином, принцип економії мовних одиниць полягає в тому, щоб зменшити формальний вияв сегментів мовлення (при збереженні їх семантичного змісту) для полегшення власних мовленнєвих (іноді й когнітивних) зусиль, що дозволяє оптимізувати обмін інформацією. Це один із важливих факторів збереження рівноваги мовної системи, у якій водночас спостерігається тенденція до надмірності: вони разом складають діалектичну єдність і визначають напрямок і особливості розвитку мови. Те чи інше явище, що зумовлюється дією принципу мовної економії, напочатку реалізується переважно в мовленні окремих людей і лише з плином часу та повторенням може закріпитися в мовній системі та зумовити якісні зміни. Принципом мовної економії – це загальне мовне поняття, яке проявляється на всіх рівнях мовної системи [21].

2.2. Двоскладність структури речення в німецькому діалозі

Більш-менш сталим є уявлення про те, що в німецькій мові більш чітко простежується тенденція до «структурної завершеності» речення, повноти його структурного каркасу, що виявляється у двоскладності (наявності в реченні двох основних, необхідних членів – підмета та присудка), дієслівності, номінативності, та заповненні формальної неповноти дейктичними засобами [20]. Ці властивості мають загальномовний характер, проте в розмовному мовленні вони проявляються особливо рельєфно [26].

Однак в своїй реалізації речення може відхилятися від перелічених вище характерних рис. Фактори, які впливають на цей процес, можуть мати перш за все комунікативний, смисловий, емоційний та структурний характер [27].

В побутовому діалозі зазвичай наявні всі передумови для повсюдної еліптизації форми речення, однак незважаючи на це існує і тенденція до завершеності його конструкції. Двоскладна форма реагуючої репліки виступає обов'язковою чи домінуючою серед засобів вираження певного змісту в наступних випадках [27]:

1. При розкритті змісту характеру дій, коли питання стосується присудка, наприклад: - *Was macht sie denn? – Sie sitzt (Bartsch).* // - *Was tust du denn da? – Ich packe (Albrecht).*
2. При розкритті змісту причини тієї чи іншої дії: - *Warum hast du heute geschwänzt? – Ich suchte Rolf (Reichwald).*
3. Коли питання спрямоване на предикатив: - *Sie sind sein Freund, nicht wahr? – Das “bin ich (Remarque).*
4. При емпатичному наголошенні на релативному компоненті діалогічної єдності з обов'язковою наявністю емоційного значення: - *Wie sieht er aus? Ist er abwesend, verträumt? – “Munter ist er. Auch freundlich (Döblin).*
5. Якщо співрозмовник відхиляє синтаксичну модель, запропоновану в попередній репліці, та обирає іншу синтаксичну структуру: - *Wo hast du denn meine Pantoffeln gelassen? – Die stehen doch oben in der Ofenröhre, jammerte das Mädchen (Brandenstein).*
6. Якщо існує мета додати експресії мовленню: - *Wer hat angefangen? – Natürlich hab “ich angefangen. Sehe ich vielleicht aus wie einer, der nicht anfangen kann? (Beuchler).*

Говорячи про умови та причини появи в діалозі двоскладних форм речення, слід зазначити, що мова йде головним чином про репліки-реакції, оскільки репліка-ініціація, за рідким виключенням, завжди є двоскладною.

2.3. Проблема відхилення розмовного речення від двоскладної структури

Поряд із зразково сформованими реченнями, в діалозі також є висловлювання, які, через їх недобудованість, лише умовно можна вважати реченнями. У швидкому непередбаченому мовленні підвищується питома вага помилок і застережень, недомовленостей, обривів, вклинювань, доповнень, невинуватених забігів наперед, повернень до розпочатого, побудови на ходу [25].

Неповторення в репліках-відповідях менш важливих змістових ланок попередніх реплік представляє для діалогічного мовлення норму, а розгорнутість

«повних» відповідей – відхилення від цієї норми, можливе за особливих умов. Реалізація мовної моделі у вигляді двоскладної форми обумовлена типом мови, побудовою речень, діалогічною формою мовлення, особливостями діалогічного контексту і найголовніше – функціями мови, що реалізуються в побутовому діалозі [27].

Якщо в українській мові в оповідних та незайменникових реченнях однаково можливі і двоскладна і недвоскладна побудова (без підмета), то в німецькій мові більш типова двоскладна конструкція: *Kannst du mir dabei helfen?*; *Willst du mich unterstützen?* У той же час речення *Einverstanden?* без співвіднесення з конкретно вираженим підметом можливе, але переважно вживається в цій сталій формі без непрямого доповнення. Коли необхідно висловити, що згода є з ким-небудь або чим-небудь, речення будується як двоскладне: *Bist du mit ihr einverstanden?* *Nun entsteht die Frage, ob sie damit einverstanden ist.* Якщо в стимулюючих репліках, особливо коли вони подають запит на інформацію, переважно двоскладна побудова, то в репліках-реакціях (*Kann Lara auch mitkommen?* *Habe nichts dagegen;* *Kannst ruhig fortsetzen;* *Brauchst nicht auf mich Rücksicht zu nehmen;* *Bist also doch dagegen*) і в висловлюваннях з опорою на зовнішню ситуацію (*Kannst das nehmen;* *Schmeckt nach nichts;* *Brauchst das nicht unbedingt mitzunehmen;* *Scheint sich verlaufen zu haben*) опущення підмета є доволі розповсюдженим явищем [7].

Вельми істотною відмінністю між обома мовами є те, що в українській можливо вживання особисто-дієслівних простих присудків без необхідної опори на контекст: Відпочиваю; Гуляю; Читаю, тоді як в німецькій мові тут віддається перевага двоскладності. Навіть крилата фраза Ю. Цезаря *Veni, vidi, vici* перекладається на німецьку мову *Ich kam, ich sah, ich siegte*. Своєрідним винятком виступає вкрай обмежене число сталих фраз: *Verstehe;* *Bedaure;* *Kondoliere;* *Gratuliere;* *Empfehle mich;* *Weiß nicht*. Навіть в репліках емоційної реакції, що допускають високий ступінь синтаксичного «розпушення», малоімовірна поява в німецькому реченні особистої форми дієслова.

Відхід від двоскладності в німецькій мові пов'язаний з більшою контекстною та ситуативною залежністю, ніж в українській. Відсутність в репліці підмета або

присудка в більшості випадків не порушує принципової двоскладної схеми речення. Відсутній головний член домислюється з контексту або реальних обставин розмови. Однак, разом з цим існують і такі односкладні речення, що не залежать від оточення [7].

2.4. Види недвоскладних речень

Вже стало традицією описувати подібні речення, що відхиляються від двоскладного стандарту, аналізуючи не те, що в них є в наявності, а те, з чого вони могли або повинні були б складатися. Таким чином, виділяють зазвичай синтаксичні конструкції «без підмета», «без присудка», «без об'єкта» та інші «неповні» речення.

На відміну від такого підходу, ми розглянемо класифікацію, яка недвоскладні речення розбиває на групи за морфологічною характеристикою їх провідного члена. Таким чином, можна виділити наступні їх види [7]:

– Субстантивні	– Партиципні
– Ад'єктивні	– Інфінітивні
– Адвербні	– Імперативні
– Дієслівні	

Розглянемо кожен вид детальніше:

Субстантивні речення складаються з одного головного члена, вираженого іменником з поширюючими його другорядними членами. Цей основний іменник може мати форму номінатива або непрямих відмінків. Розберемо насамперед субстантивні речення з формою номінатива [12].

Основне значення даних речень - називання елементів мовної ситуації або подумки експонованих предметів і явищ [12]: *Unser Museumsführer gab sich nicht viel Mühe bei seinen Ausführungen. Er zeigte, was wichtig war, und rief in Tempo: «Eine Plastik. Das letzte Werk des Künstlers. Seine erste Versuche»* || Алекс показує Ларі свою матір, яка вже тривалий час лежить в комі і каже: «Meine Mutter».

Констатація виявленого, називання наявного не обов'язково має комунікативну спрямованість, щоб повідомити про наявність чогось комусь. Ця констатація може бути пов'язана з висловленням почуттів мовця, з виразом переживань, не розрахованих на слухача [12]: *Herein tritt Sara, Schwester von Alex. Lara: «Guten Abend!» Alex: «Meine Schwester!»*

Найчастіше субстантивне речення не потребує словесного контексту. Мета багатьох субстантивних речень - звернути увагу співрозмовника на що-небудь або самому мовцеві зосередитися на чому-небудь [12]: *Die Mutter! (Мама спить, прокинулася, переживає тощо); Mein Portemonnaie! (Де ж мій гаманець? Не втратити б гаманець!)*

Вживання субстантивних речень в ряді випадків свідчить про недостатню сформованості думки. Тому вони зустрічаються у внутрішній мові, в «думках вголос». Для повідомлення думки іноді досить одного називання предмета, про який йде мова [12]: *Alex sagt über seinen Vater: «Nicht mit uns! Nicht mit Anderen!»*

У деяких випадках субстантивні речення розкривають, уточнюють, деталізують сказане раніше.

Багато субстантивних речень мають окличну інтонацію і супроводжуються різними емоціями.

Субстантивні речення необов'язково уточнюють зміст інших речень, вони і самі можуть розкриватися в подальшому контексті [19]: *«Ein Unglück! Ihre Mutter ist in Koma!» sagte der Arzt.*

В інших випадках, логічний зв'язок понять, виражених в субстантивних реченнях, з елементами контексту чи мовної ситуації виявляється складнішим, ніж конкретизація чогось з попереднього повідомлення. При цьому можливі визначальні, причинно-наслідкові, обставинні та ін. зв'язки [15]: *«Wer weiß, warum er sie anbetet. Diese liederliche Person.» || «Entschuldigen Sie, ein sehr dringender Fall. Eine Operation.» || «Mutti ist schon ein halbes Jahr bettlägerig. Koma.»*

Всі вище наведені речення представляють собою прості випадки називання предмета без будь-якого характеризуючого моменту. Основне призначення даних речень – це обмежене повідомлення за рахунок однієї назви [17].

Субстантивні називні речення можуть бути питальними. Однієї назви предмета з питальною інтонацією виявляється цілком достатньою, щоб слухач зрозумів, в якому зв'язку знаходиться предмет з тими чи іншими сторонами дійсності. Питальні речення, що складаються з одного питального слова, розглядаються як вельми продуктивні. Наприклад: *Name? Wohnort? Beruf?* [12]. Також зустрічаються перепитування, уточнюючі питання (які з'ясовують деталі, додаткові відомості) і як невпевнена констатація, що вимагає підтвердження: *«Polizei?» fragte sie ängstlich. || «Zigarre? Greifen Sie ruhig zu!» || «Kleine Enttäuschung, was?»*

Особливим функціональним типом субстантивних речень крім наведених різновидів називних, є спонукальні [47]. Серед них команди, накази, прохання, застереження: *«Hilfe!», «Feuer!», «Kein Wort!», «Kein Sagen!»*

Субстантивне речення може складатися зі сталого виразу, штампа-кліше, типового для розмовної мови. Зміст таких кліше різний. Одні з них висловлюють побажання, вітання, привітання; інші вибачення, подяку, наприклад [12]: *«Viel Glück!», «Morgen!», «Angenehme Ruhe!», «Besten Dank!», «Verzeihung!»*

Субстантивне речення утворює також стандартні вигуки, що складаються з десемантизованих слів, які функціонально нагадують вигуки [12]: *«Himmel!», «Gott!», «Donnerwetter!», «Teufel!»*

Великою своєрідністю вирізняються субстантивні речення, що будуються на фразеологізмах: *«Dicke Luft!», «Keine Spur!», «Du, meine Gute!», «Alle Wetter!»*

Особливо цікаві ті німецькі субстантивні речення-фразеологізми, які набувають свою ідіоматичність виключно в умовах даного типу речення і не повторюють специфічного фразеологізованого значення в інших випадках [42]: *«Ja, Kuchen!» «Як би не так!»*.

Особливий різновид субстантивних речень складають відповіді. Їх своєрідність полягає в підкреслено залежному характері від структури і змісту питання [13]: *«Wer ist das?» - «Meine Freundin, Lara»; «Warum so spät zurück, Mutti?» - «Sitzung»*.

Субстантивне речення може висловлювати емоційну реакцію на репліку співрозмовника, коли відбувається цитування сказаних слів в супроводі специфічної інтонації, що виражає суб'єктивне ставлення слухача - здивування, схвалення, сумнів [12]: «*Lass mich nachdenken, eine Minute.*» - «*Eine Minute! Es ist zu viel!*» || «*Das soll doch so ein guter Mensch sein.*» - «*Guter Mensch! Nein!*»

Цитуватися, повторюватися можуть не тільки слова співрозмовника, але і свої власні. Це буває необхідно для виділення і підкреслення чого-небудь, для додання висловленню якого-небудь суб'єктивного забарвлення [16].

Таким чином, основне призначення субстантивних речень - називна функція, формування речень нерозгорнутої думки, побудова коротких запитань і відповідей, спонукальних речень, речень емоційної реакції і речень-додатків.

Ад'єктивні та адвербні речення

Маючи синтаксичні функції залежного характеру (визначення, предикатив, предикативний атрибут), прикметник в ролі центрального члена недвоскладного речення також зберігає свою підрядну роль [12].

Ад'єктивні речення виступають в ролі своєрідного «предикативу» до попереднього вислову або до елементу мовної ситуації, а також в ролі додавання, речення-відлуння, перепитування, уточнюючого питання і відповіді.

Ад'єктивні речення мають оціночно-кваліфікативний зміст. Зазвичай вони співвідносяться не з одним словом, а з цілим висловленням. Для них характерна коротка форма прикметника [12]: «*Toll, was?*»; «*Ach, nicht schlimm*», *tröstet Alex.* «*Süß*».

Ад'єктивні недвоскладні речення, які виступають у вигляді додатку до попереднього речення, можуть бути як із скороченою, так і з нескороченою формою прикметника [12]. Вибір між короткою і повною формами визначається співвіднесеністю з відповідним членом попереднього речення. Коли ад'єктивне речення виконує роль додатково називаного визначення, має місце флективна форма: «*Das ist dein neuer Anzug? Ein ganz neuer! Und so vernachlässigt!*».

Коли додавання відноситься до групи присудка попереднього речення і нагадує обставину або предикатив, прикметник має коротку форму: «*Muti, wir*

haben frische Gurken bekommen. Prima, prima!; *«Wie er die arme Trudel aus der Wohnung gesetzt hat! Kalt, herzlos, immer nur an sich denkend!»*

Прикметник може утворювати недвоскладні речення-відлуння, які відтворюють відповідне слово з попереднього повідомлення [15]. У цих реченнях міститься емоційна реакція на сказане. Вони допускають обидві форми прикметника - коротку і повну: *«Mein Alex ist gut und fleißig und kräftig und ehrlich / Ehrlich!»* || *«Ja, natürlich, eine solche Veröffentlichung konnte recht unangenehm sein.»* - *«Unangenehm!? Eine Katastrophe war das!»*

Ад'єктивні недвоскладні речення зустрічаються в діалозі як в питальній репліці, так і в відповіді. І в тій і в іншій можливі повні і короткі форми прикметника [19]: *«Böse?»* - *«Keine Spur!»*; *«Müde, Mutti?»* - *«Nicht so schlimm. Ein bisschen abgespannt.»*

Недвоскладні речення з прикметником у короткій формі мають багато спільного з реченнями, головний член яких виражений прислівником. Невипадково прикметник і прислівник іноді об'єднують в рамках однієї частини мови [51]. Адвербні недвоскладні речення, як і ад'єктивні, можуть мати оціночно-кваліфікативний характер: *Vergebens! Möglicherweise! Eben!* и быть предложениями-эхо: *Die Vorräte sind aus? Aus!?* Nicht и выступать вопросами или ответами в диалоге: *Schon zurück? Hinunter? Wann kommst du? - Bald.*

Вельми продуктивними є речення, що складаються з модальних прислівників [12]: *natürlich, gewiss, möglich, sicher, selbstverständlich, und ob, unbedingt, wahrscheinlich.*

Найбільш же типовою функцією недвоскладних адвербних речень є спонукальна. Особливо продуктивними виявляються прислівники із семантикою спрямованості [19]: *Nieder! Herab! Vorwärts!*

Таким чином, ад'єктивні недвоскладні речення можуть виступати в ролі речення-додавання, речення-відлуння, перепитування, а також уточнюючого питання і відповіді. Переважають ад'єктивні речення з оціночно-кваліфікативним змістом. Залежно від попереднього речення здійснюється вибір між короткою і повною формами. Речення-відлуння містять емоційну реакцію на сказане.

Дієслівні недвоскладні речення складаються з одного головного члена, вираженого особистою формою дієслова, і другорядних поширюючих його членів. Залежно від форми дієслова вони діляться на спонукальні і розповідні (з їх питальним варіантом) [12].

Своєрідною особливістю дієслівних недвоскладних речень є те, що вони мають яскраво виражений «присудковий» характер [12].

Дієслівне речення може бути пов'язано не тільки з попереднім, а й наступним висловлюванням. В даному випадку дієслівне речення служить реченням-додаванням: *«Er war sehr aufgeregt. Versprach sich. Stockte»*.

Суб'єкт дії або стану не завжди повинен мати словесне вираження. Досить зрозумілий із ситуації, він легко відновлюється і без конкретного згадування в контексті самого мовлення: *Ein Mädchen ging an ihn vorbei. «Sieht nicht nett aus», denkt Alex*.

Речення без підмета, що починаються з дієслова, можуть виникати за рахунок інтонаційного виділення однорідних членів - дієслівних присудків - в самостійні речення з метою підкреслення кожного з них [23]: *«Ich muss los. Werde die Mappe nicht vergessen.»*

Якщо суб'єкт дії або стану залишається одним і тим же, то підмет, задля того, щоб уникнути його повторювання, може не називатися. Таким чином, присудок потрапляє на перше місце [12]: *Du bist zu früh heute», sagte Lara. «Hast noch eine halbe Stunde frei?»*

Речення без підмета, що починається з дієслова, іноді прямує за реченням, де був названий об'єкт, істотно необхідний для розуміння змісту висловлення [12]: *«Und Sie werden genug Geld haben, Alex» - «Habe genug», antwortet er*.

Недвоскладні речення з дієсловом на першому місці можуть слугувати продовженням усічених речень. Речення-«підхоплення» утворюють з попередніми тіснішу єдність. Речення, що починаються з дієслова, можуть продовжувати або завершувати думку, розпочату іншою особою [12]: *Lara: «Wenn du das fertig bringst.» Alex: «Bleibt mir nicht mehr viel zu rächen»*.

Характерною особливістю дієслівного недвоскладного речення є його поширеність, тобто наявність другорядних членів речення, що відносяться до дієслова. Постановка тільки дієслова для німецького речення не характерна. Якщо в українській мові у розмовному мовленні речення, що складаються з одного дієслова, є досить звичними (*Стою. Чекаю.*), то в німецькій мові обов'язково є який-небудь «супутник» дієслова [19]. Це може бути прислівник: *Erscheint bald. Höre schon. Kommt vor. Kommst noch*, заперечення: *Verstehe nicht. Geht nicht. Wird nicht*.

Однак, при всій нетиповості для німецької мови вживання оповідних речень, що складаються тільки з однієї дієслівної форми, все ж можна зустріти їх в розмовній мові [12]: «*Weißt du das?*» - «*Weiß!*» || «*Wir sollen das machen!*» - «*Verstehe!*»

Речення, що складається з одного дієслова, зустрічається, коли потрібно його особливо виділити: «*Wirst du den allein durchgehen?*» - «*Muss. Muss*».

Речення, що складаються з одного дієслова зустрічається також в стереотипних фразах, типових для розмовної мови: *Stimmt. Bedauere. Verstehe. Gratuliere*. Як правило, такі речення є реакціями на попередні висловлювання, з якими вони тісно пов'язані. Вживання деяких з них підтримується традицією. Це стосується поширених в розмовній мові виразів-штампів. Завдяки їх стійкості відбувається якщо не їх фразеологізація, то закріплення, застигання їх структури в тій формі, в якій вони найчастіше виступають. До них можна віднести [13]: *Weiß nicht. Macht nichts. Kommt nicht in Frage. Scheint so. Ist in Ordnung. Geht nicht. Ist egal (gleich). Kann sein. Tut mir leid. Ist aus. Versteht sich*.

На завершення опису недвоскладних дієслівних речень слід зазначити, що в розмовній мові, особливо такій, що носить неофіційний, невимушений характер, вони зустрічаються досить часто, але все ж вони поступаються по вживаності двоскладним конструкціям.

Партиципні речення

Абсолютне вживання дієприкметників для розмовного мовлення не є характерним. Однак, в ній зустрічаються дієприкметники, головним чином, у складі аналітичних форм [28].

Дієприкметник минулого часу (Partizip II), як залишок тимчасової або заставної аналітичної форми, виявляється достатнім для цілком однозначного виразу самостійної думки. Однак осмислюється таке речення тільки в контексті. Воно неодмінно має співвідноситися з конкретним суб'єктом дії або стану, вираженим дієприкметником. Без суб'єкта, що може матися на увазі, такі речення втрачають сенс [32].

Основна сфера вживання дієприкметникових речень - діалогічна мова.

Нерідко дієприкметник минулого часу утворює репліку-відповідь: «*Wo ist das Geld her?*» - «*Gespart!*» || «*Wo hast so viel Geld her?*» - «*Geklaut!*».

Залежні партиципні речення можуть бути не тільки оповідальними, але і питальними: «*Ich möchte dieses Buch haben.*» - «*Gebunden?*».

Всі вище наведені приклади партиципних речень розглядаються як характерні для недбалої повсякденної мови [12].

Недвоскладні партиципні речення можуть виступати у вигляді емоційної реакції на сказане, тобто речення-відлуння: «*Ich habe mir das Geld zusammengespert - schon lange.*» - «*Zusammengespart! Wann? Wie möglich?*».

Форми дієприкметника теперішнього часу в реченнях-відлуннях і доповненнях також можливі: «*Da sitzt er nun. Schweigend, grübelnd.*».

Таким чином, партиципні недвоскладні речення найчастіше зустрічаються в формі дієприкметника минулого часу. Даний тип речення може виступати в ролі відповіді або питання, але може бути також реченням-відлунням. Партиципні речення мають сильну залежність від ситуації. Форми дієприкметника теперішнього часу виступають в ролі речення-відлуння і додавання.

Недвоскладні інфінітивні речення мають в ролі головного члена незалежний інфінітив і поширюючі його члени. Відсутність не тільки самого

підмета, а й будь-яких пояснювальних слів з групи підмета - неодмінна умова форми більшості інфінітивних речень [12].

Специфічною особливістю інфінітивних речень є їх модальна характеристика. Вони не бувають з нульовою модальністю, без суб'єктивного моменту. Найбільш виразно, виділяється група інфінітивних речень із спонукальною модальністю. Вона об'єднує різні спонукальні відтінки від категоричної відмови до поради і прохання [12]. Для наказу, всюди, де він застосовується, інфінітивні речення є досить звичними: *Einsteigen! Hier bleiben! Wegtreten! Aufstehen!*

Своєрідним різновидом є інфінітивні речення-заклики, що займають проміжне місце між спонукальними і називними реченнями [12]: *Die Liebe zum Buch wecken!*

Значна частина німецьких інфінітивних речень є називними. Подібно іменникам вони називають щось, що так чи інакше коментується в найближчому контексті. Пояснюючі речення можуть передувати їм, а також бути зовсім відсутніми, якщо це продиктовано ситуацією.

Виділяються ще деякі групи інфінітивних речень. Серед них речення, які можуть вживатися у вигляді додавання до попереднього вислову [12]: *«Ich muss aber weiter leben. Nicht nur vegetieren».*

Інфінітивний додаток може промовлятися не тільки самим мовцем, але і його співрозмовником: *«Ich soll gehen.» - «Arbeiten?»*; *«Ich habe Hunger.» - «Kaffee kochen?».*

До недовоскладних інфінітивних речень відносяться також структури з питальним словом, залежним від інфінітива.

Таким чином, інфінітивні недовоскладні речення бувають спонукальними, називним, реченнями-додатками. Інфінітивні речення є різновидом речень-закликів.

Поняття **імперативного речення** відрізняється в залежності від підходів, його назва походить від латинського «*imperativus*» та означає «наказовий». Імперативним реченням є синтаксична конструкція, яка використовується для

реалізації прямих мовленнєвих актів. Таке висловлювання вже являє собою дію, тобто є прямий засіб впливу на співрозмовника [29].

Існують 2 види простих предикативних структур для реалізації наказового способу:

1. Із предикативом у формі імператива (напр., *Hör auf mit dem Quatsch!*);
2. З предикативом у формі дієслова *lassen* (напр., *Lass ihn doch gehen*). Такі речення майже рівнозначні конструкціям, що відносяться до першої групи.

Найчастіше наказовий спосіб має еліптичну форму, яка складається з одного або кількох слів та містить найважливішу інформацію для вербалізації волевиявлення (напр., *Weg hier. Jetzt!* або *Komm mal hier.*).

2.5. Еліптичне речення

Однією з головних характерних рис усного розмовного мовлення через його спонтанність, непідготовленість та ситуативність є перетворення обсягу висловлювання, під яким мається на увазі його розширення та скорочення або додавання і опущення елементів речення [6]. У граматичній традиції з цими явищами пов'язані поняття поширеного речення та неповного речення. Термін «неповне речення» має давню традицію застосування у германістиці та є досить неоднозначним. Ще раніше пропонувалося замінити його терміном «недвоскладне речення», маючи на увазі «речення без підмета», «речення без присудка», «речення без об'єкта» і т.д. [7].

Неповне речення, як термін, видається в певному сенсі універсальним, так як з його допомогою можна описати будь-яку конструкцію з елімінованими повторюваними синтаксичними компонентами, що споруджуються до одного речення [43]. По суті, таке трактування безпосередньо співвідноситься з поняттям **еліпсу** і, відповідно, **еліптичних речень** - «пропуск в мові або тексті певної мовної одиниці, структурна "неповнота" синтаксичної конструкції» [7]. Поняття «неповне речення» також не є традиційним в дослідженнях з даної проблематики серед

німецьких лінгвістів. Для такого типу конструкцій більш поширеним є позначення «еліпс» та «еліптичне речення» ("Ellipse", "elliptischer Satz").

За словами відомого французького науковця Ш. Баллі, “порушення звичних форм мови безпосередньо слугують експресивності вже одним тим, що вносять у мовлення різноманітність. Не існує нічого більш одноманітного, ніж повторення одних і тих самих форм” [43].

В сучасній лінгвістиці існують різні підходи до вивчення поняття еліпсису [43]:

- з точки зору семантики еліпсис розглядається як різновид імплікації, що не виступає причиною порушення синтаксичних зв’язків в структурі різних типів речень;
- з погляду синтаксису він, навпаки, спричиняє розрив цих синтаксичних відносин;
- з огляду на мовленнєву ситуацію, еліпсис є проявом спонтанності в розмовному мовленні;
- в комунікативному та семантичному аспектах він є текстовим явищем;
- деякі науковці ставляться до нього як до стилістичного прийому;
- інші – як до регулярних мовних реалізацій в аспектах мови та мовлення.

Перелічені підходи не заперечують один одного, а є способом найбільш повно досягнути еліпс як лінгвістичне явище. Варто також зазначити, що згідно з цими напрямками дослідження еліпсис розглядається не тільки як явище мовної системи [43].

Задля забезпечення належної комунікації між всіма її учасниками, як основною формою спілкування мова послуговується реченням або його частиною. Однак, речення передає не лише інформацію про дійсність, а і ставлення до неї мовця. Скорочення висловлювання, спричинене неофіційністю та невимушеністю спілкування, передбачають опущення частини речення, яка не є обов’язковою для передачі змісту повідомлення [43].

Варто підкреслити, що деякі граматисти піддають сумніву існування в мові еліпсів як таких та визначають ці конструкції як самостійні, регулярні, завершені

синтаксичні форми, які не є відхиленням від норми. Існують наступні термінологічні варіанти: «компактні структури», «висловлення, рівноцінні реченню», «речення-еквіваленти» [43].

Еліптичність є одним з принципів розмовності - принципом економії, коли опускається все, що може бути опущеним [10]. В рамках комунікативної граматики під еліпсисом розуміються ситуаційно або контекстно обумовлені зразки мовної поведінки. Ситуаційна обумовленість мовної поведінки індивідів «проникає» в формальну структуру і імпліцитно «залишає в ній сліди». Це означає, що той, що говорить/пише/слухає або читає автоматично продукує і, відповідно, сприймає ці еліптичні конструкції. Іншими словами, той, що говорить, передбачає, що його партнер по комунікації так само як і він володіє фоновими знаннями і залучений до ситуації [6].

2.6. Класифікація еліптичних речень

Аналіз, класифікація та дослідження функціонування еліптичних конструкцій в мові завжди викликали жвавий інтерес серед науковців. Цією темою активно займалися Л. Гофман [52], М. Селтінг, А. Беттен, К. Буслер [50], В. Сандерс [60], В. Кіндт [54], В. Клейн [55], К. Швабе [61], П. Шлобінські [50], Г. Крюгер, Ш. Баллі та інші дослідники [45].

Розглянемо два основні підходи до класифікації еліпсису, перший з яких розглядає його як дуже широке поняття, другий – як дуже вузьке. До першого типу належить **класифікація С. Адлера**, який вирізняє 4 типи [43]:

- **прагматичний**, коли об'єм загальної інформації є більшим, ніж об'єм матеріалу, вираженого в тексті;
- **металінгвістичний**, коли опущення членів речення визначаються граматичними правилами;
- **граматичний** еліпсис;
- **синтаксичний** еліпсис – передбачає опущення елементів, які повторюються, його ще називають анафоричним еліпсисом.

Французький лінгвіст **Ш. Баллі**, в свою чергу, виділяє **контекстуальний** та **ситуативний** еліпсис [43].

Контекстуальний еліпсис спирається як правило на попередній контекст і на однозначність комунікативної ситуації. Еліптична форма прямо відповідає комунікативній інтенції питання, очікуванню того, хто його ставить, й однозначно позначає в діалогічному мовленні рему актуального членування. Такий засіб подачі нової інформації є нормою для неофіційного діалогу. Наприклад: - *Was wünschen die Herren?* - *Bier.*

Зустрічаються іноді, як варіанти оформлення реагуючої репліки, еліптичні інфінітивні конструкції, властиві стилістично зниженому мовленню. Наприклад: - *Was macht ihr denn hier?* - *Schlafen.*

Найбільш сприятлива умова для еліптизації в діалогічній єдності - збіг синтаксичних моделей обох діалогічних форм речень-висловлювань. Про збіг синтаксичних моделей можна говорити в тому випадку, якщо реагуючий партнер обирає таку ж синтаксичну модель, що лежить в основі репліки-стимулу. Наприклад: - *Wie ist die Verbindung?* - *Gut.*

В основі обох компонентів діалогічної єдності лежить однакова синтаксична модель. Але в неофіційному діалозі еліпсис можливий і тоді, коли реагуюча репліка будується на основі іншої синтаксичної моделі. Наприклад: - *Was macht dein Vater?* - *Arbeitslos.* || - *Welche Konfessionen haben die beiden?* - *Katholisch.* [6]

Для діалогічної єдності з незайменниковим питанням еліпсис характерний набагато менше. Повторення компонентів попередньої репліки для німецького діалогічного мовлення - явище нетипове. Повторна номінація в німецькому побутовому діалозі пов'язана з особливим підкресленням, виділенням, з особливою експресією та емоційним навантаженням. Повторна номінація елементів попереднього мовного ланцюга робить однозначне виділення реми комунікативного центра важчим [7].

Ситуативний еліпсис характеризує насамперед репліку-стимул, оскільки ясна й проста ситуація дає можливість обійтися номінацією лише найважливішого елемента комунікації. Наприклад: - *Müde?* - *Ja.* [6]

Функціонування в мові еліптичних речень зв'язується, таким чином, з проблемою стилю. «Неповні» з погляду формального граматичного складу речення виявляються нормою розмовного, переважно діалогічного мовлення. «Повнота» і «закінченість» граматичних конструкцій, навпроти, характерні для деяких жанрів книжково-письмової мови і в усному типі мови можуть розглядатися як свого роду порушення норми. Вони можуть бути також використані в особливих цілях, наприклад, для виразу в діалогічній мові роздратування, підкреслено-офіційного тону, ввічливого, але настирного наказу, прихованої загрози і т.п. [6].

Деякі члени речення можуть опускатися з певною стилістичною метою, наприклад, з метою досягнути більшого емоційного ефекту: *Ich ein Lügner!* Або *Ich dir danken?* Замість *Soll ich dir danken?* [47].

До еліпсів також відноситься опущення членів речення з метою економії мовних засобів. Наприклад: *Hilfe!* замість *Ich bitte dich um Hilfe.* || *Danke dir!* замість *Ich danke dir.* || *Ich darf heute ins Theater.* замість *Ich darf heute ins Theater gehen.* [6].

У живій емоційній мові досить часто опускається займенниковий підмет: *Komm, müssen gehen!* [47].

У деяких еліптичних реченнях одночасно відсутні обидва головні члени речення. Наприклад: „*Wann kommst du zurück?*“ – *rief die Konsulin ihm nach.* „*Je nun, um halb fünf, um fünf Uhr... Je nachdem*“ [7].

У даному прикладі речення позбавлене як підмета, так і присудка, і складається лише з обставини часу в поєднанні з модальними елементами. Проте значення даного речення абсолютно чітке і закінчене, оскільки зміст словесно невиражених головних членів речення безпомилково заповнюється з речення, даного в питанні.

Однослівні еліптичні репліки-стимули уживаються набагато рідше, ніж однослівні еліптичні репліки-реакції. «Таке співвідношення можна пояснити прагматичним фактом, що, в основному, репліки-стимули спрямовані на отримання додаткової інформації від співрозмовника і, отже, повинні бути відповідно синтаксично оформлені. Репліки-реакції, навпаки, припускають

наявність у співрозмовників будь-яких загальних знань з даного питання і лише конкретизує їх» [43].

У групі еліптичних висловів основну масу складають односкладні речення. Вживання односкладних речень пояснюється тим, що співбесідникам вже відомі деякі аспекти розмови. Проте не кожне односкладне речення є еліптичним [43].

Еліптичні речення характерні для відповідей, перезапитувань, уточнень. У таких типах висловів співрозмовник вживає тільки ту частину речення, яка необхідна для підтримки бесіди і отримання потрібної інформації. Для односкладних еліптичних речень більш характерні поширені речення. Для двоскладних еліптичних висловів характерна відсутність поширюючих елементів, і в цій групі висловів превалюють непоширені речення [10].

2.7. Роль парцеляції у синтаксичному оформленні речення

Одним з засобів синтаксичної побудови речення в розмовній мові є **парцеляція** (у деяких роботах замість терміну «парцеляція» вживається термін «ізоляція»). Парцеляція – це «порушення звичайної конструкції речення в розмовній і літературній мові, коли будь-які частини речення стоять поза будь-яким зовнішнім зв'язком з іншими складниками речення» [59].

Парцельовані елементи не являють собою самостійних речень, а виступають в ролі додаткового повідомлення до попередніх висловлювань. Така роль парцельованих членів речення обумовлюється наступною тезою: у будь-якому самостійному реченні обов'язково присутнє основне нове – мета вислову. Парцельовані частини ніколи не виступають в ролі основного нового. «У переважній більшості випадків вони виступають в якості неосновного компонента складу нового, тобто є додатковим повідомленням до попереднього речення». Наприклад: *Wir wollen nach Hause. Sofort!* [24].

Здібність до парцеляції різних членів речення є неоднаковою. Вона визначається насамперед їхнім синтаксичним зв'язком з присудком: чим слабше

зв'язок, тим більше можливостей для парцеляції. Отже, парцеляції частіше піддаються другорядні члени речення. Наприклад: *Wir müssen hin. Schneller!* [24].

Процес парцеляції головних членів речення є відмінним від парцеляції другорядних членів речення тим, що перші виступають в ролі уточнення відповідних членів, що вже є у складі цього речення, без яких воно синтаксично не було б повним. Наприклад: *Da sah ich das Kind! Ein Mädchen.* [59]

Найближчими до повноцінних речень є парцельовані присудки. Наприклад: *Robert sah mich überrascht an. Blickte wieder hinaus. Und blieb stumm.* [59]

Парцелюватися здатні декілька членів речення одночасно, причому їх комунікативна функція при цьому залишатиметься незмінною – вони всі виступатимуть як додаткове повідомлення. Наприклад: *Du fährst fort. Noch heute Abend. In die Provinz.* [24].

Досить часто в реченні парцелюються вигуки, що додає емоційно-вольове забарвлення вислову.

Парцелювання застосовується також як засіб мовної економії: опускаються можуть як головні, так і другорядні члени речення. Таким чином, речення *Um sieben Uhr wird es zu früh sein.* в розмовній мові трансформується в: *Um sieben Uhr? Zu früh!* Досить часто парцеляція використовується задля економії сполучників: *Ich weiß. Ich liege falsch. zamicь Ich weiß, dass du recht hast.* [24].

2.8. Складні речення в розмовному діалозі

Хоча розмовна мова характеризується згорненістю лексичних засобів та короткістю граматичних структур, у деяких випадках неможливо уникнути складної структури. Уживання складного речення може бути обумовлене як лінгвістичними так і стилістичними факторами.

В німецькій мові розрізняють два види зв'язку складних речень: сурядний та підрядний.

Складносурядне речення складається з двох чи більше самостійних речень, які з'єднується між собою сполучниками. Більшість сурядних сполучників і

сполучних слів не впливають на порядок слів у реченні, наприклад: *Heute ist er sehr beschäftigt, denn er legt morgen eine Prüfung ab* [2].

Але сполучники-прислівники впливають на порядок слів, тому після таких сполучників стоїть присудок, або змінювана його частина, а потім йдуть інші члени речення, наприклад: *Ich habe heute keine Zeit, deshalb (darum, deswegen) kann ich nicht ins Museum gehen.*

Складнопідрядне речення складається з головного й одного чи декількох підрядних. Підрядне підпорядковується головному і виступає в ньому як член речення. У цьому зв'язку розрізняють означальні, додаткові й обставинні підрядні речення [2].

Підрядне речення може стояти після головного, перед ним чи всередині нього. Воно вводиться, як правило, підрядними сполучниками *dass* «що, щоб», *wenn* «якщо, коли», *als* «коли», *weil* «тому що» та ін.; відносними займенниками *der, die, das, die* «який, яка, яке, які»; питальними займенниками *wo* «де», *wer* «хто», *wann* «коли», *welcher* «який» та ін.; питальними займенниковими прислівниками *worauf, worüber, wozu* та ін.

Існують наступні **види підрядних речень** [3]:

1. **Підрядні речення часу** - вводяться сполучниками *als, wenn, nachdem, bevor, indem, während* тощо.
2. **Додаткові підрядні речення** – виконують функцію додатка, відповідають на питання *was?* і з'єднуються за допомогою сполучників *dass, ob* та сполучних слів *wer, was, wie, wann, wo, wofür, womit* тощо.
3. **Підрядні речення умови** - вводяться сполучником *wenn*.
4. **Означальні підрядні речення** – виступають в ролі означення до одного з іменників головного речення, зазвичай супроводжують цей іменник і вводяться найчастіше за допомогою відносних займенників: *der, die, das, die* тощо
5. **Підрядні речення причини** - вводяться сполучниками *weil, da*.
6. **Підрядні речення мети** - з'єднуються сполучником *damit* та відповідають на питання «для чого? з якою метою?».

7. **Порівняльні підрядні речення** - відповідають на питання «як?» та вводяться сполучниками wie, als, je ... desto/umso.

8. **Модальні речення** - відповідають обставині способу дії. Вони відповідають на питання «як? яким чином?» Модальні речення вводяться сполучниками indem, ohne dass, anstatt dass, dass.

9. **Підрядні допустові речення** - відповідають на питання «всупереч якій обставині? незважаючи на що?» і вводяться сполучниками obwohl, obgleich, obschon, obzwar, wenngleich, wiewohl, trotzdem, wenn (часто з часткою auch), auch wenn, відносним займенником або відносними прислівниками welcher, was, wie, wo, wohin та ін. або прислівником so; таке допустове підрядне містить, крім того, частку auch (рідше noch, immer).

10. **Підрядні речення наслідку** відповідають на питання «як? якою мірою? до якого ступеня? з якими наслідками?».

Трапляються також і **безсполучникові підрядні речення**. Сполучниковий зв'язок в них часто замінюється безсполучниковим, при цьому в додатковій частині порядок слів, характерний для додаткового речення, замінюється порядком слів простого речення. Додаткова частина може сепаратизуватися від головної. При цьому порядок зберігається. Головна частина часто виражає тільки оцінну характеристику або взагалі опускається [3].

Також, окрім перелічених вище видів складних речень, слід відзначити також і **складну синтаксичну конструкцію**. Складними синтаксичними конструкціями є такі утворення, в яких поєднуються різні види синтаксичного зв'язку – сурядний і підрядний тощо. Наприклад: *Ich fand auch super, wie du mitgemacht hast, weiter so.*

Висновки до розділу:

Одним з найважливіших факторів, що забезпечують природне функціонування мови, є принцип мовної економії. Під впливом стрімких змін в соціальному житті та прискоренням його темпу у людини зростає потреба в економії зусиль та часу, яка знаходить своє відображення і в мовній сфері. Універсальність принципу мовної економії призводить до того, що її вплив

зазнають всі рівні мовної системи. Слід зазначити, що ставлення науковців до цього явища відрізнялося в різні часи.

Саме схильність людини до спрощення заради оптимізації життєвих процесів стала підґрунтям для ідеї створення універсальної мови міжнаціонального спілкування.

Однак, редукція мовних засобів має бути виправданою, що передбачає відсутність якісних змін в змісті повідомлення та проблем під час його декодування з боку реципієнта.

Одним із проявів принципу мовної економії на рівні німецького синтаксису є відхилення речення від двоскладної структури, яка є однією з головних особливостей німецької мови і передбачає обов'язкову наявність як підмета так і присудка. Не дивлячись на це, в німецькій мові також зустрічаються неповні речення, в яких елімінується один або обидва головні члени.

В даній роботі за основу була взята класифікація, яка називає такі речення за морфологічною характеристикою їх провідного члена. Вона вирізняє наступні типи: субстантивне, ад'єктивне, адвербне, дієслівне (таке, яке складається з особової форми дієслова), партиципне, інфінітивне та імперативне.

До подібного виду конструкцій відноситься і таке явище, як еліптичні речення. Нами були розглянуті дві класифікації еліпсисів. Перша, розроблена американським лінгвістом С. Адлером, виділяє чотири групи: прагматичний, металінгвістичний, граматичний та синтаксичний еліпсис. Відповідно до другої класифікації за авторством французького вченого Ш. Баллі, існують контекстуальний та ситуативний типи. Контекстуальний еліпсис ґрунтується на попередньому контексті, а для розуміння значення ситуативного еліпсису необхідне знання екстралінгвістичного контексту.

Окрім того, одним із засобів синтаксичного оформлення речення в розмовній мові є парцеляція. Парцеляцією є порушення звичайної конструкції речення, яке передбачає розрив зв'язку будь-якого його члена з іншими частинами конструкції. Такі елементи не формують самостійні речення, а являються лише доповненням до попереднього висловлювання, оскільки вони не несуть жодної нової інформації.

Парцеляція або надає реченню емоційної забарвленості, або виступає в якості одного з засобів мовної економії. Найчастіше парцелюються факультативні члени речення, чий зв'язок із присудком є слабшим.

Що стосується складних речень, то вони вживаються у розмовному мовленні значно рідше за прості. Це пояснюється описаною вище тенденцією до спрощення та лаконізації інформації та мовних засобів її вираження.

РОЗДІЛ III. Якісно-кількісний аналіз типів речень розмовного діалогу

На даному етапі нашої роботи був проведений аналіз 2500 синтаксичних одиниць розмовного діалогу, відібраних методом суцільної вибірки. Дослідження проводилося на матеріалі автентичних німецьких кінофільмів «Die Welle» (2008 р., жанри: драма, трилер, вибірка 1000 речень) [62], «Rubinrot» (2013 р., жанри: пригодницька драма, фантастика, 500 речень) [63] та серіалів «How to sell drugs online (fast)» (2019, жанри: комедія, кримінальна драма, 500 речень) [64] та «Wege zum Glück, Spuren im Sand» (2012, жанр: мелодрама, 500 речень) [65]. Обрані кінокартини належать до різних за жанрами категорій. У такий спосіб можна прослідкувати та оцінити загальні тенденції, притаманні німецькому розмовному мовленню.

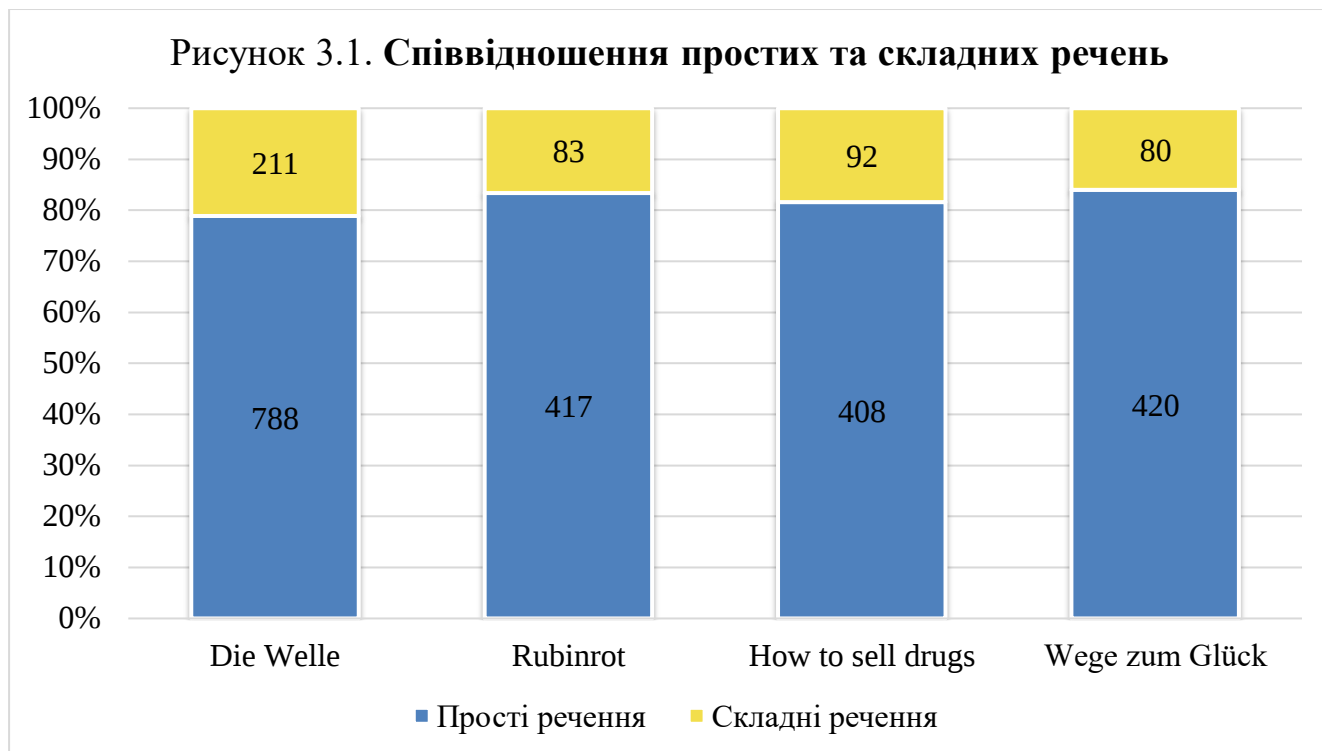
Кожне речення було проаналізоване та розподілене за наступними категоріями:

1. **Прості речення:** двоскладні, недвоскладні.
 - 1.1. **Недвоскладні речення:** субстантивні, ад'єктивні, адвербні, дієслівні: партиципні, інфінітивні, імперативні.
 - 1.2. **Еліптичні речення:** Речення з елімінованим підметом; речення з елімінованим присудком; речення, в яких елімінуються обидві частини.
2. **Складні речення:** речення із сурядним зв'язком (ССР); речення із підрядним зв'язком (СПР); безсполучникові складні речення (БСР); складні синтаксичні конструкції, які об'єднують підрядний і сурядний зв'язок (ССК).

Також відібраний матеріал був проаналізований на наявність таких типових для розмовного діалогу синтаксичних явищ, як парцеляція, переривання та незавершеність висловлювання.

На першому етапі нашого дослідження синтаксичні утворення з усіх чотирьох джерел були розподілені на 2 групи: прості та складні. Отримані нами результати відповідають описаній раніше тезі про прагнення людини до стислості та лаконічності під час обміну інформацією та демонструють, що задля економії часу, власних зусиль та підвищення ефективності комунікації мовець віддає перевагу використанню саме простих синтаксичних конструкцій, часто неповних –

з елімінованим одним або декількома членами речення. Результати аналізу проілюструємо у вигляді діаграм:

Таким чином, із 2500 речень 2033 шт. були класифіковані як **прості** і 467 – як **складні**. Процентне співвідношення склало 81% та 19% відповідно. Як ми бачимо, цей показник приблизно тотожний в усіх вищенаведених випадках, що свідчить про те, що така тенденція є типовою для мови в цілому.

При класифікації простих речень за їх видами, ми отримали наступні результати: із 2033 одиниць 1072 шт. є простими **двоскладними** конструкціями,

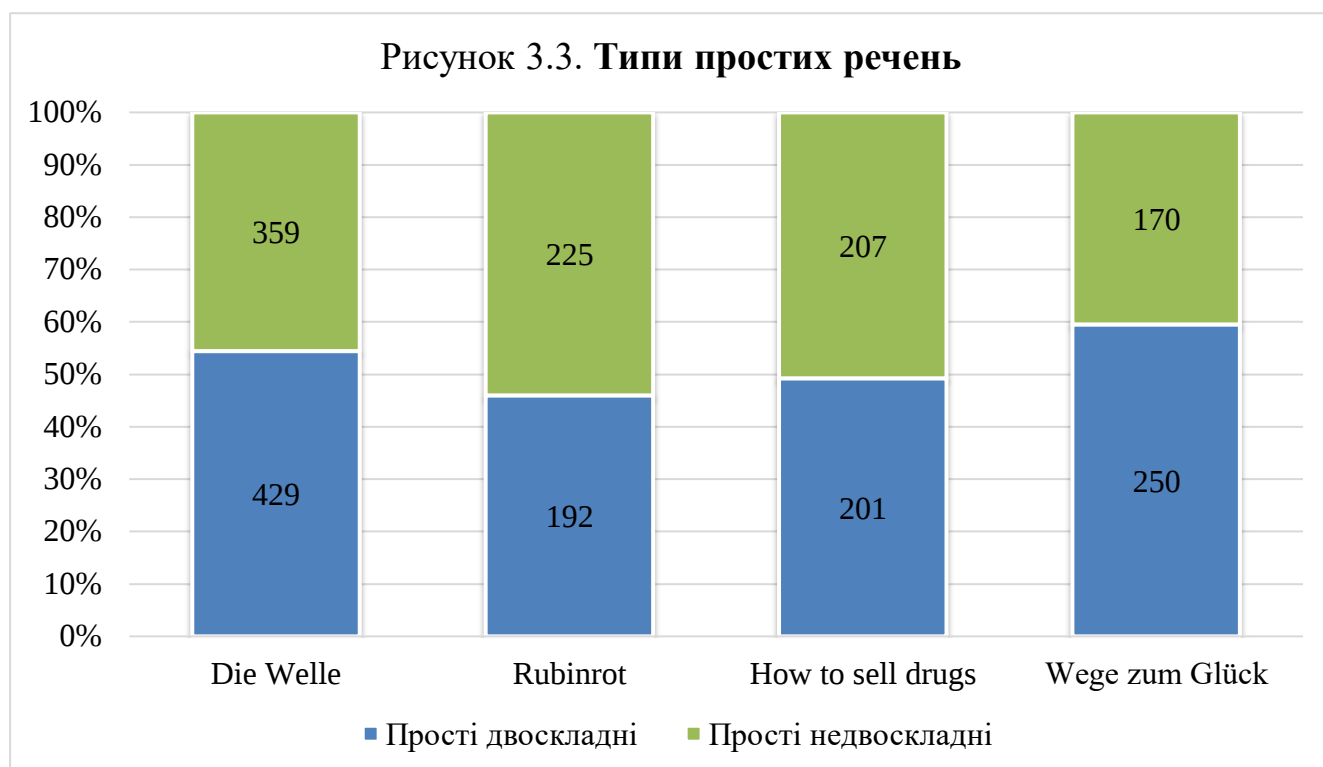
що становить 53% від їх загальної кількості. Інше 961 речення має **недвоскладну** структуру, їх питома вага сягає 47%. В даному випадку такий високий відсоток подібних конструкцій сформувався за рахунок активного уживання синтаксичних утворень у вигляді простих вигуків з іменами, наприклад: *Gwendolyn... Gwenny!; Tante Maddy!; Leslie; Charlotte, mein Liebling!; Gideon!* та ін. (Rubinrot), а також через наявність в комунікації героїв подібних простих діалогічних утворень:

- *Sinan?*
- *Terror-Squad.*
- *Ernst gemeinte, bitte.*
- *Dennis?*
- *Club der Visionäre.*
- *Marco?*
- *Die Welle.*
- *Musste ja von dir kommen.*
- *Das ist doch super, oder?*
- *Passt doch.*
- *Stimmt.*
- *Tim?*
- *Tsunami.*

У даному діалозі, який майже повністю складається із простих недвоскладних синтаксичних одиниць, обговорюються варіанти назви майбутнього шкільного проекту (Die Welle).

Варто також зазначити, що в картині «Rubinrot» частка простих двоскладних речень ґрунтується на наявності в сюжеті чіткого розподілу людей за соціальними класами. Ми можемо помітити закономірність, що освіченіші герої фільму користуються в мовленні складнішими та повнішими конструкціями. Що ж стосується способу вираження персонажів, які володіють меншою соціальною культурою, воно характеризується стислішою та менш чітко окресленою структурою висловлювань. Саме за їхній рахунок у співвідношенні і сформувалася така перевага.

Нижче наведені приклади простих речень, їх кількість та процентне співвідношення відповідно до джерел:

Таблиця 3.1. Прості двоскладні речення.

Приклади простих двоскладних речень	
Die Welle	
1.	Ferdi, fällt dir dazu etwas ein?
2.	Gehst du nicht etwas zu weit... Herr Wenger?
3.	Was ist denn noch wichtig in einer Diktatur?
4.	Das ist die Kraft der Gemeinschaft!
5.	Und Ferdi, du hältst dich bitte an den Text und machst keine Comed-Nummer da draus, okay?
6.	Die sind wirklich hoch motiviert.
7.	Wir müssen 'ne Rundmail schreiben an alle Schüler.
8.	Kann ich sie mal eben sprechen?
9.	Karo, ich hab' dich im Unterricht vermisst.
10.	Was soll das jetzt heißen?
11.	Ich komm auch aus'm Osten.
12.	Gut, wir machen zehn Minuten Pause.
13.	Was ist 'n hier los?
14.	Hat jemand was dagegen?

Приклади простих двоскладних речень	
15.	Ihr denkt mir schon ein bisschen zu weit.
16.	Ja, Führer ist jetzt 'n bisschen vorbelastet.
17.	Aber jede Diktatur hat eine zentrale Leitfigur.
18.	Spielen wir das Ganze mal durch.
19.	Also wer könnte das hier bei uns sein?
20.	Und was soll das bringen?
21.	Nazideutschland war scheiße.
22.	Langsam hab ich's auch kapiert.
23.	Es passiert hier so was eh nicht mehr.
24.	Es geht doch nicht um Schuld...
25.	Willst du nicht auch'n bisschen schwimmen?
Rubinrot	
26.	Gwendolyn ist in Sicherheit.
27.	Man kann sie mit... gewöhnlichen Kindern gar nicht vergleichen.
28.	Aber Maddy hatte immer schon ein Faible für alles Übernatürliche.
29.	Hatte ich deiner Mutter nicht Geld für anständige Kleidung überwiesen?
30.	Würden Sie uns noch drei Gläser Champagner bringen?
31.	Ist er etwa auch so ein Weltverschwörer?
32.	Sein Stiefbruder geht vielleicht mit dir zum Schulball.
33.	Was hat er damit zu tun?
34.	Hat ein ähnliches Problem wie Charlotte?
35.	Aha, er ist also auch so ein extra besonderer Genträger, ja?
36.	Bei den de Villiers vererbt sich das Gen auf der männlichen Linie, bei den Montroses auf der weiblichen.
37.	Das geht uns gar nichts an.
38.	Seit Jahrhunderten haben die Wächter dieser Loge darauf hingewirkt.
39.	Was ist mit Charlotte in dieser komischen Loge passiert?
40.	Mir sagt doch keiner was.
41.	Du bist so peinlich.
42.	Ich hab' mit Gordon gesprochen.

Приклади простих двоскладних речень	
43.	Du bist ja total irre.
44.	Musst du gerade sagen.
45.	Du hast doch diese Gen-Mutation.
46.	Glenda macht mich schrecklich nervös!
47.	Du spürst doch etwas, oder?
48.	Wo ist Lady Arista?
49.	Deine Großmutter telefoniert nebenan.
50.	Die Loge hat eine Zeitmaschine!
How to sell drugs online (fast)	
51.	Dieser Kleinkriminelle bin nicht ich.
52.	Das ist einer meiner zahlreichen Nachahmer.
53.	Was soll der Junge denn gemacht haben?
54.	Er hat die Datenbank seines Online-Drogenshops nicht gegen Angriffe der Ermittlungsbehörden gesichert und hat regelmäßig beim Flirten von seinem "Nebenjob" erzählt.
55.	Ist das euer gesamter WhatsApp-Verlauf?
56.	Moritz, die Verbindung ist schlecht.
57.	Wollen wir später in Ruhe sprechen?
58.	Darf ich hier auch reinschauen?
59.	Was ist das?
60.	Es ist für Lisa.
61.	Wie creepy ist das denn?
62.	Wow, du siehst... fertig aus.
63.	Ist nichts drinnen.
64.	Ist alles okay?
65.	Ich wollte das in Ruhe mit dir besprechen...
66.	Wir beenden jetzt das Gespräch.
67.	Und was machen wir damit?
68.	Keiner versucht mehr, etwas Besonderes zu sein.
69.	Alle erfolgreichen Menschen waren mal unbeliebte Nerds.

Приклади простих двоскладних речень	
70.	Wir machen eine Pause!
71.	Hörst du überhaupt zu?
72.	Wir hängen uns da jetzt komplett rein.
73.	Dann kommt Lisa von allein zurück.
74.	So sind Frauen.
75.	Oder sie hat einen Neuen.
Wege zum Glück	
76.	So toll war das Foto nun auch wieder nicht.
77.	Wir haben sie in Berlin liegen lassen, oder?
78.	Bei idyllischem Geruch von Hühnersuppe am frühen Morgen fühle ich mich schon gleich viel besser.
79.	Ich wollte ihre Tätigkeit gar nicht herabwürdigen, ganz im Gegenteil.
80.	Ich habe jede Menge Verantwortung.
81.	Stattdessen misstraust du mir.
82.	Vielleicht lässt sich mein Bruder ja auch mal wieder blicken.
83.	Ja, ich kann ja nicht ewig der Vergangenheit nachtrauen.
84.	Ich habe von deinem kleinen Missgeschick gehört.
85.	Die wird höchstens nächste Woche gelöscht.
86.	Das ist fantastisch.
87.	Es wird knapp.
88.	Das Geschäft mit den 1,2 Millionen ist gesichert.
89.	Ich meine das völlig ernst.
90.	Wozu sind gute Freunde denn da?
91.	In ein-zwei Jahren haben wir die nötigen Mittel dafür frei.
92.	Das Projekt ist gestorben?
93.	Nein, wir verschieben das Projekt.
94.	Ja, auf den ersten Blick sieht es alles sehr erstaunlich aus.
95.	Habe ich dir schon gesagt.
96.	Ich fahre gleich in die Apotheke und hole ein paar Medikamente.
97.	Aber es ist doch nicht nötig.

Приклади простих двоскладних речень	
98.	Tee und Hühnersuppe, das reicht völlig.
99.	Mit einer Grippe ist nicht zu spaßen.
100.	Machen Sie sich ruhig lustig über mich.

Наступним кроком був розподіл 961 **недвоскладної синтаксичної конструкції** за типами. Із загальної кількості речень пропорція має наступний вигляд:

1. Перше місце із значенням в 48% посідають **457 субстантивних речень**.
2. На другому місті було зафіксовано **дієслівні речення** із питомою вагою 29% (282 шт.), до складу яких входять:
 - a. **імперативні** (13%, 128 шт.);
 - b. **інфінітивні** (5%, 44 шт.);
 - c. **партиципні** (1%, 12 шт.);
 - d. речення з **особовою формою дієслова (ОФД)** (10%, 98 шт.).
3. Трете місце із 16% (152 шт.) займають **адвербні речення**.
4. На останньому четвертому місці знаходяться **ад'єктивні речення** - 7% (70 реч.).

Співвідношення кількості недвоскладних речень за типами відповідно до джерел можна проілюструвати наступним чином:

Рисунок 3.4. **Die Welle**

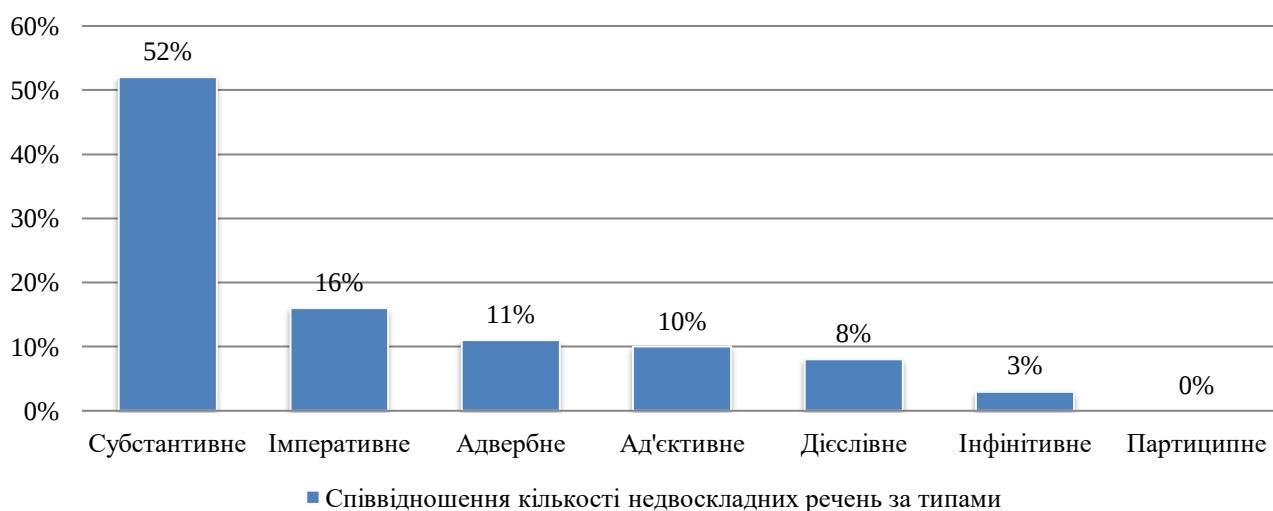
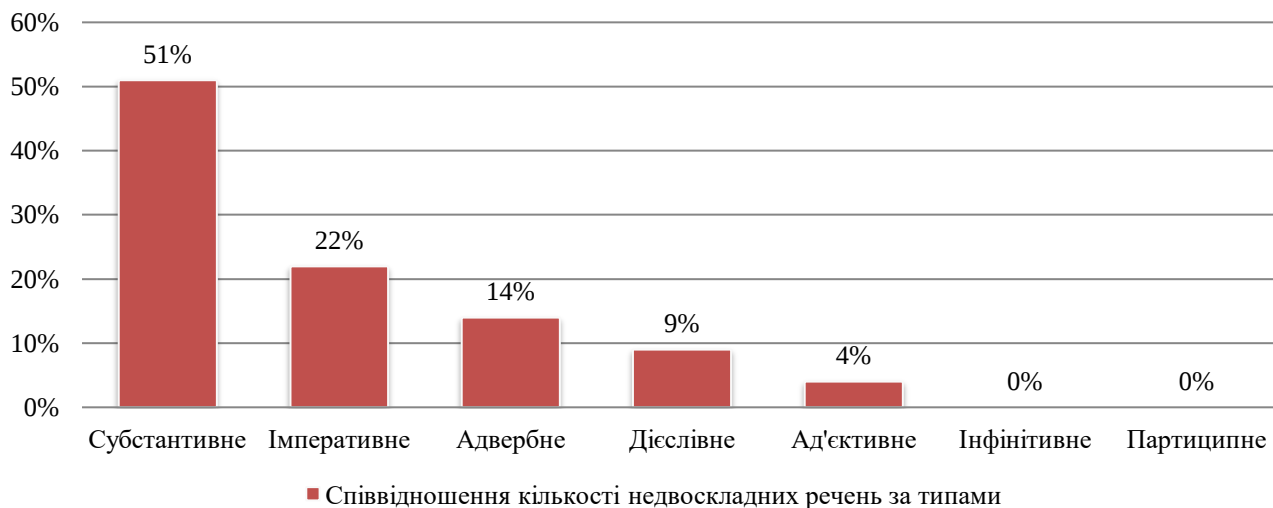
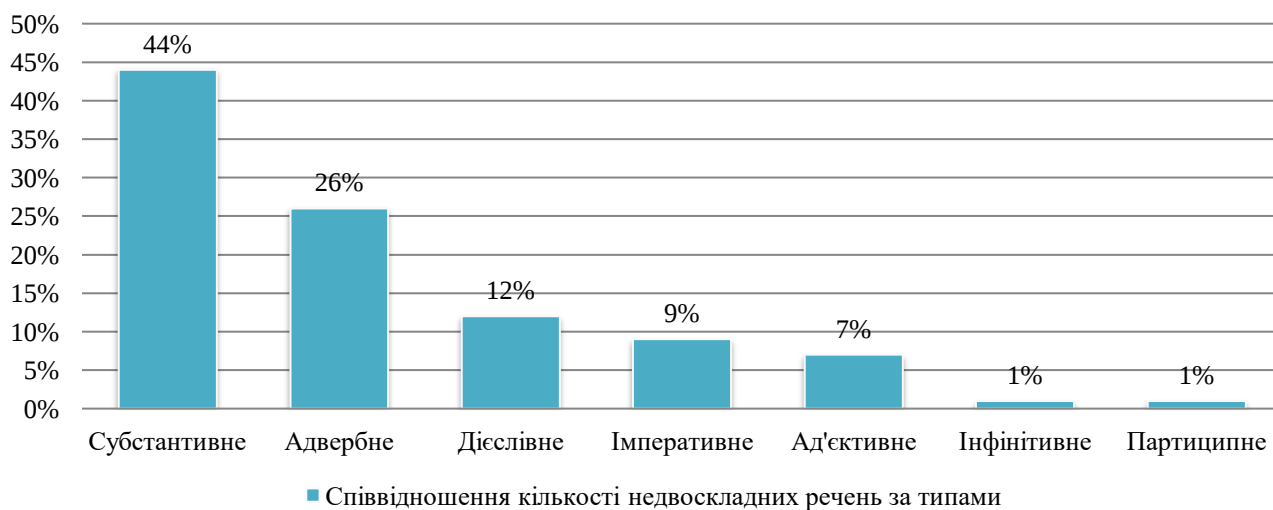

Рисунок 3.5. **Rubinrot**Рисунок 3.6. **How to sell drugs online (fast)**Рисунок 3.7. **Wege zum Glück**

Окрім того, із загальної кількості відібраних висловлювань, 961 речення (47%) виявилось еліптичним і було об'єднано за видами у 3 групи:

Таблиця 3.2. Класифікація еліптичних речень за елімінацією.

Вид речення за елімінацією	Кількість, шт.	%
Die Welle		
Речення з елімінованим підметом	101	28%
Речення з елімінованим присудком	134	37%
Речення, в яких елімінуються обидві частини	124	35%
Rubinrot		
Речення з елімінованим підметом	71	31%
Речення з елімінованим присудком	112	50%
Речення, в яких елімінуються обидві частини	42	19%
How to sell drugs online (fast)		
Речення з елімінованим підметом	87	42%
Речення з елімінованим присудком	73	35%
Речення, в яких елімінуються обидві частини	47	23%
Wege zum Glück		
Речення з елімінованим підметом	38	23%
Речення з елімінованим присудком	75	44%
Речення, в яких елімінуються обидві частини	57	34%
Разом		
Речення з елімінованим підметом	297	31%
Речення з елімінованим присудком	394	41%
Речення, в яких елімінуються обидві частини	270	28%

Нижче наводяться приклади простих еліптичних речень із зазначенням їх виду (субстантивне, дієслівне (ОФД – особова форма дієслова): партиципне, імперативне, інфінітивне; адвербне, ад'єктивне) та типу елімінації:

Таблиця 3.3. Приклади простих недовоскладних речень.

Речення	Вид НР	Класифікація за елімінацією
Die Welle		

Речення		Вид НР	Класифікація за елімінацією
1.	Hohe Arbeitslosigkeit und soziale Ungerechtigkeit.	Субстантивне	Елімінований присудок
2.	Diktatur, vielleicht?	Субстантивне	Елімінований присудок
3.	Wer denn sonst?	Субстантивне	Елімінований присудок
4.	Guten Morgen.	Субстантивне	Елімінований присудок
5.	Macht durch Disziplin.	Субстантивне	Елімінований присудок
6.	Fliegst nicht schon morgen oder was?	Дієслівне (ОФД)	Елімінований підмет
7.	Oh Mann, ist aber ein wichtiges Thema.	Дієслівне (ОФД)	Елімінований підмет
8.	Hast jetzt völlig frei oder was?	Дієслівне (ОФД)	Елімінований підмет
9.	Ist geladen.	Дієслівне (ОФД)	Елімінований підмет
10.	(Na, wo habt ihr euch eingetragen?) - Eingetragen?	Партиципне	Елімінований підмет
11.	Gegenstimmen?	Інфінітивне	Елімінований підмет
12.	Bringt mal euren Tisch bis nach hinten.	Імперативне	Елімінований підмет
13.	Kommt, nehmt mal alle Sachen von euren Tischen.	Імперативне	Елімінований підмет
14.	Alter, jetzt komm mal wieder runter.	Імперативне	Елімінований підмет
15.	Ah nee, nicht schon wieder.	Адвербне	Еліміновані обидві частини
16.	Bis gleich.	Адвербне	Еліміновані обидві частини
17.	Na, endlich!	Адвербне	Еліміновані обидві частини
18.	Alles frisch, Rainer?	Ад'єктивне	Елімінований присудок
19.	Ja, echt unglaublich.	Ад'єктивне	Еліміновані обидві частини
20.	Also 'n soziales...	Ад'єктивне	Еліміновані обидві частини
Rubinrot			
1.	Charlotte, mein Liebling!	Субстантивне	Елімінований присудок

Речення		Вид НР	Класифікація за елімінацією
2.	Der mit dem Zopf?	Субстантивне	Елімінований присудок
3.	Gwendolyn, mein Engelchen.	Субстантивне	Елімінований присудок
4.	Nein, Isaac Newton, der Mathematiker.	Субстантивне	Елімінований присудок
5.	Und... Und dieser Typ...	Субстантивне	Елімінований присудок
6.	Keine besonders sichere Quelle.	Субстантивне	Елімінований присудок
7.	Ist dir schwindelig?	Дієслівне (ОФД)	Елімінований підмет
8.	Kannst dir gerne meine auch noch auf die Bluse schmieren.	Дієслівне (ОФД)	Елімінований підмет
9.	Lenk mich ein bisschen ab.	Імперативне	Елімінований підмет
10.	Kompensier deine schlichte Erscheinung nicht durch geschmackloses Styling.	Імперативне	Елімінований підмет
11.	Sag doch was, Liebling.	Імперативне	Елімінований підмет
12.	Setz dich doch zu mir.	Імперативне	Елімінований підмет
13.	Hör auf mit dem Unsinn.	Імперативне	Елімінований підмет
14.	Ignorier sie einfach.	Імперативне	Елімінований підмет
15.	Hier lang.	Адвербне	Еліміновані обидві частини
16.	Nach Temple, zur Loge des Grafen Saint Germain.	Адвербне	Еліміновані обидві частини
17.	Gemeinsam.	Адвербне	Еліміновані обидві частини
18.	Natürlich.	Адвербне	Еліміновані обидві частини
19.	Sehr gut, Leslie.	Ад'єктивне	Елімінований присудок
20.	Ja, echt unglaublich.	Ад'єктивне	Еліміновані обидві частини
How to sell drugs online (fast)			
1.	Unbegrenzte technologische Möglichkeiten.	Субстантивне	Елімінований присудок
2.	Generation Z.	Субстантивне	Елімінований присудок
3.	Schluss jetzt und Koffer zu.	Субстантивне	Елімінований присудок

Речення		Вид НР	Класифікація за елімінацією
4.	Daniel Riffert.	Субстантивне	Елімінований присудок
5.	Nennt sich aber "Dan".	Дієслівне (ОФД)	Елімінований підмет
6.	Ach, ist ab April schon oberkörperfrei unterwegs.	Дієслівне (ОФД)	Елімінований підмет
7.	Vollidiot.	Субстантивне	Елімінований присудок
8.	Ach, ist ab April schon oberkörperfrei unterwegs.	Дієслівне (ОФД)	Елімінований підмет
9.	Werden Millionäre.	Дієслівне (ОФД)	Елімінований підмет
10.	Einverstanden?	Партиципне	Елімінований підмет
11.	Mal überlegen.	Інфінітивне	Елімінований підмет
12.	Wildfremden Leuten davon erzählen.	Інфінітивне	Елімінований підмет
13.	Bitte, nicht telefonieren.	Інфінітивне	Елімінований підмет
14.	Vergiss es.	Імперативне	Елімінований підмет
15.	Tschüss, komm heile zurück!	Імперативне	Елімінований підмет
16.	Na? Herzlich willkommen im Land der begrenzten Möglichkeiten.	Адвербне	Еліміновані обидві частини
17.	Ja, vielleicht.	Адвербне	Еліміновані обидві частини
18.	Für mich völlig okay.	Адвербне	Еліміновані обидві частини
19.	Groß, gutaussehend, beliebt.	Ад'єктивне	Елімінований присудок
20.	Sehr gut.	Ад'єктивне	Еліміновані обидві частини
Wege zum Glück			
1.	Mein großer Soziologe.	Субстантивне	Елімінований присудок
2.	Immer noch Probleme mit Markus?	Субстантивне	Елімінований присудок
3.	Kaffee, bitte.	Субстантивне	Елімінований присудок
4.	Der neue Hafenmeister von Singapur.	Субстантивне	Елімінований присудок

Речення		Вид НР	Класифікація за елімінацією
5.	Ja, sieht irgendwie unbequem aus.	Дієслівне (ОФД)	Елімінований підмет
6.	Ist meine Kreation.	Дієслівне (ОФД)	Елімінований підмет
7.	Ist auch nicht einfach, einen guten Mann zu finden.	Дієслівне (ОФД)	Елімінований підмет
8.	War ja gar nichts.	Дієслівне (ОФД)	Елімінований підмет
9.	Versprochen.	Партиципне	Елімінований підмет
10.	Nicht reden, machen.	Інфінітивне	Елімінований підмет
11.	Schau mal.	Імперативне	Елімінований підмет
12.	Komm, setzt dich!	Імперативне	Елімінований підмет
13.	An die Gartenwelle am Grunewald?	Адвербне	Еліміновані обидві частини
14.	Immer draußen in der Natur.	Адвербне	Еліміновані обидві частини
15.	Im Klartext!	Адвербне	Еліміновані обидві частини
16.	Ganz meinerseits.	Адвербне	Еліміновані обидві частини
17.	Für die Hochzeit.	Адвербне	Еліміновані обидві частини
18.	Schön dich zu sehen.	Ад'єктивне	Елімінований присудок
19.	Nicht schlecht, oder?	Ад'єктивне	Еліміновані обидві частини
20.	Alles okay, mein Schatz?	Ад'єктивне	Еліміновані обидві частини

Частка складних речень складає 467 шт. або 19% від загальної вибірки. Найпоширенішими з них виявилися речення із підрядним зв'язком (**СПР**), із загальною кількістю 243 шт. (52%). На 2 місці опинилися безсполучникові складні речення (**БСР**) із 31% (141 речення), на 3 – складні синтаксичні конструкції (**ССК**) (10%, 48 речень) та на 4 – речення із сурядним зв'язком (**ССР**) (7%, 32 речень). Отже, спираючись на результати аналізу можна побачити, що існує чітка тенденція до використання в усній комунікації спрощених речень, замість їх об'єднання в

складно-сурядні конструкції. Перевага складним реченням віддається у випадках, коли у мовця є ціль показати залежність висловлювань одне від одного. Підсумки аналізу наочно проілюстровані у вигляді наступних діаграм:

Рисунок 3.8. Загальне співвідношення кількості складних речень за типами

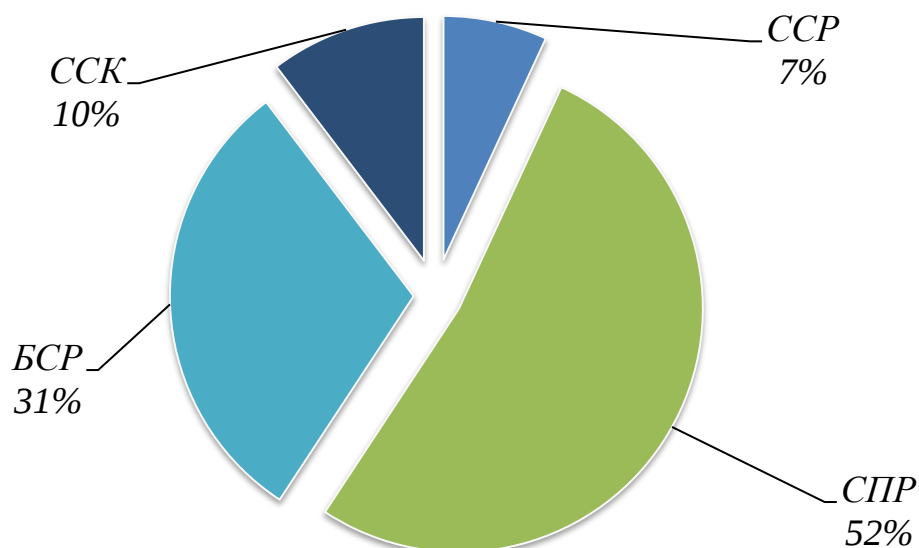
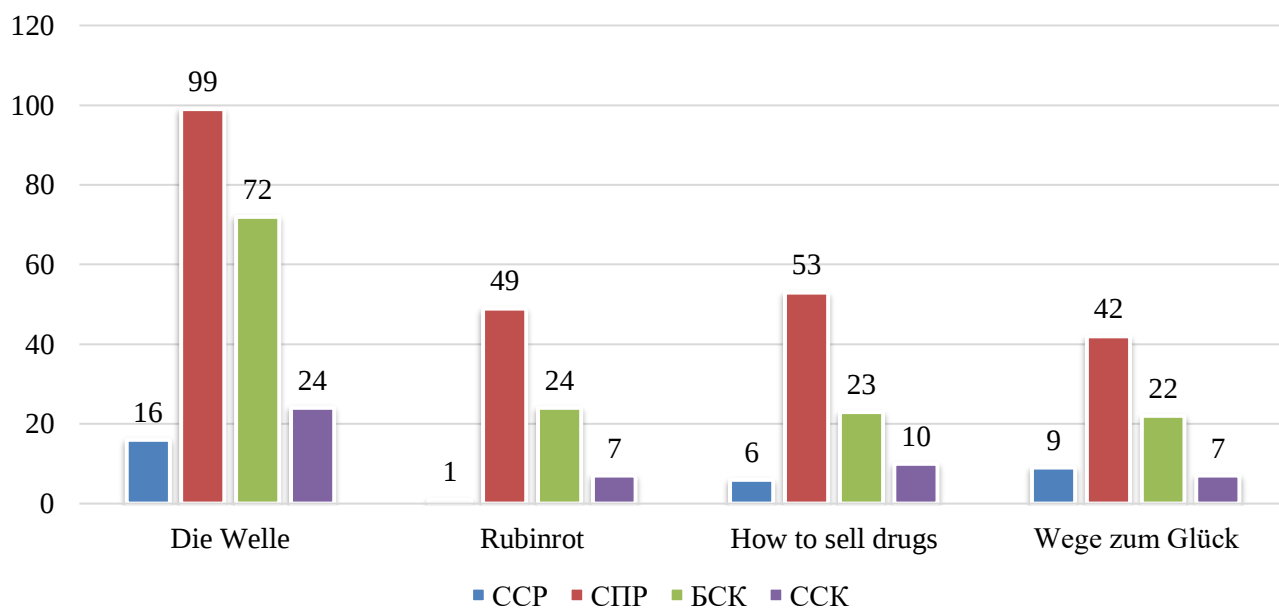

Рисунок 3.9. Співвідношення кількості складних речень за типами відповідно до джерел

Далі розглянемо приклади складних речень та їх розподіл за типами на складносурядні (ССР), складнопідрядні (СПР), безсполучникові складні речення (БСК) та складні синтаксичні конструкції (ССК):

Таблиця 3.4. Складні речення.

Складні речення		Тип СР
Die Welle		
1.	Also, ich hab mir das Thema auch nicht ausgesucht... aber wir müssen die Woche hier irgendwie rumkriegen.	ССР
2.	Wir haben die Tische neu angeordnet, so hat wenigstens jeder Platz.	ССР
3.	Kiki und Alex sind auf Dauer echt anstrengend, so'n richtiges echtes Lehrer Ehepaar.	ССР
4.	Alleine kommt man nicht durchs Leben... aber gemeinsam... dann wären wir noch viel, viel stärker.	ССР
5.	Ich dachte Anarchie ist irgendwie 'n bisschen interessant aber... der Typ geht gar nicht.	ССР
6.	Sind nur 'n paar Ideen, die ich gerne morgen ausprobieren würde.	СПР
7.	Und ich möchte, dass der Putz von Decke auf unsere Feinde niederprasselt!	СПР
8.	Das hat sich angehört, als würde das Schulgebäude zusammenbrechen.	СПР
9.	Ja, und zwar wollten wir fragen, ob wir vielleicht doch noch in den Autokratiekurs wechseln können.	СПР
10.	Ihr fragt doch sicherlich alle, warum ich euch umgesetzt habe.	СПР
11.	Ich glaube das, was Mona meint, ist so etwas wie extremer Nationalismus.	СПР
12.	Ihr kennt das ja alle, niemand darf abschreiben, Konkurrenz denken.	БСР
13.	Soll das jetzt heissen, wir dürfen alle abschreiben, oder was?	БСР
14.	Also bitte, ich mein, für so was geb ich doch kein Geld aus.	БСР
15.	Komm schon, das kostet doch nichts.	БСР
16.	Die neue Sitzordnung untersteht einem gewissem System,... habt ihr irgendeine Ahnung welchem?	БСР
17.	Das ist so eine Schlaftablette, sag's euch... wenn ihr nicht den Alarm da oben veranstaltet hättet, dann wär ich glatt eingepennt.	ССК
18.	Na ja, ich mein,... wir alle stressen uns jeden Morgen damit, was wir uns anziehen sollen	ССК
19.	Ich glaub', dabei entsteht eine Ellbogengesellschaft... und ich bin fest davon überzeugt, wenn wir uns gegenseitig helfen... dann sind wir noch viel, viel stärker.	ССК

Складні речення		Тип СР
20.	Wir alle haben plötzlich voll mitgemacht, das war wie so'ne unheimliche Energie ...die jeden mitgerissen hat.	ССК
Rubinrot		
1.	Mum und mein Bruder Nick versuchen wenigstens, einigermaßen normal zu sein, aber das ist in dieser Familie so gut wie unmöglich.	ССР
2.	Ich weiß mich in der Vergangenheit zu benehmen, aber dennoch habe ich ein richtiges Leben.	ССР
3.	Ich weiß mich in der Vergangenheit zu benehmen, aber dennoch habe ich ein richtiges Leben.	ССР
4.	Charlotte leidet an einem seltenen Gendefekt, der sie angeblich sehr kostbar macht.	СПР
5.	Ein Weltbild wie aus dem vorletzten Jahrhundert und eine Cousine, die sich selbst für das Weltwunder hält.	СПР
6.	Schweigen ist eine Tugend, die eine Dame deines Alters bereits beherrschen sollte.	СПР
7.	Ein Haufen fanatischer alter Weltverschwörer, der sich für unglaublich wichtig hält.	СПР
8.	Ihr da lang, lasst sie nicht entkommen!	БСР
9.	Er meinte, du müsstest ihm nur die Fahrkarte aus Essex zahlen.	БСР
10.	Ich hab gesagt, ich will da sowieso nicht hin.	БСР
11.	Sie haben doch gesagt, so fängt es an.	БСР
12.	Letzte Woche meinte sie, sie hat in den Sternen gesehen, dass ich Ballkönigin werde.	ССК
How to sell drugs online (fast)		
1.	Hi, ich bin Moritz Zimmermann, 17 Jahre alt, und das hier ist meine Generation.	ССР
2.	Es nervt, aber ihr müsst jedes Mal das Druckbett neu kalibrieren und erhitzen.	ССР
3.	Denn wenn man im Internet im großen Stil Drogen verkauft, sollte man eine Sache auf gar keinen Fall machen.	СПР
4.	Ja, aus dem Jahr, in dem sie weg war.	СПР
5.	Ich habe nur mehr Schiss zurückzukommen, als ich vor einem Jahr hatte wegzugehen.	СПР
6.	Man kann ja im Internet so tun, als hätte man das aufregendste Leben der Welt.	СПР

Складні речення		Тип СР
7.	Außer Netflix sagt, sie wollen eine Serie über dein Leben machen.	БСР
8.	Ich glaub, ich muss jetzt erst mal in Ruhe hier ankommen.	БСР
9.	Google sagt, Pause machen ist Schluss machen für Feiglinge.	БСР
10.	Ich glaub, du sollst sie wirklich für ein paar Monate vergessen.	БСР
11.	Logge ich mich bei ihr ein, heißt das, wir vertrauen uns nicht mehr.	ССК
12.	Typen wie wir, die von allen für Loser gehalten werden, bis es irgendwann Klick macht und sie es allen zeigen.	ССК
Wege zum Glück		
1.	Also ich bin nicht vom Fach, aber ich find's großartig.	ССР
2.	Ach, Herr Alzen scheint mich noch nicht zu vermissen und hier gibt es einiges aufzuräumen.	ССР
3.	Dass man mit einem anderen Menschen so glücklich sein kann, dass es fast weh tut.	СПР
4.	Ich habe immer gespürt, wie sehr du mich liebst.	СПР
5.	Und damit es bald der Fall ist, bleibe ich noch ein bisschen hier und pflege den Patienten.	СПР
6.	Außerdem gibt es etwas, was ich nur mit meiner allerbesten Freundin entscheiden kann.	СПР
7.	Ich glaub', der Tag wird wunderschön.	БСР
8.	Aber wir waren uns doch einig, du ziehst mein Brautkleid an.	БСР
9.	Ja, ich fahr' zu Greta ins Klippenhaus, sie braucht meine Hilfe.	БСР
10.	Vielen Dank, ich komme jetzt ganz gut alleine klar, gehen Sie nur.	БСР
11.	Nur... hat sie mich ziehlich aufmerksam draufgemacht, dass die nötigen Investitionen unsere derzeitigen Möglichkeiten übersteigern, wir brauchten für den Anfang mindestens ...	ССК
12.	Liebling, alle Schuhe, die in Frage kommen, sind unbequem, aber darauf kommt's nicht an.	ССК

Окрім зазначених вище критеріїв, відібрані висловлювання були проаналізовані на наявність явищ, притаманних конструкціям розмовного діалогу, а саме **парцеляції, переривання та незакінчених висловлювань**. Ми отримали наступні результати: всього 2 речення були класифіковані як парцельовані (0,1%);

26 речень – як незакінчені синтаксичні одиниці (1%); 50 речень містили переривання (2%):

Таблиця 3.5. Інші типи речень.

Незакінчені речення	
1.	Na vielleicht so'n paar bekloppte Osis nicht, aber...
2.	Also, wenn so viel Ungerechtigkeit da ist und...
3.	Und die Leute halt auch nicht wissen, ob sie...
4.	Und... Und dieser Typ...
Парцеляція	
1.	(Wir hängen uns da jetzt komplett rein.) In MyTems.
2.	(Wir wurden schon seit Jahren auf unsere Rolle vorbereitet.) Gemeinsam.
Переривання	
1.	Atme ganz tief durch, ... überleg dir vorher deine Antwort und zwar knapp.
2.	Gut so, hohe Arbeitslosigkeit und soziale Ungerechtigkeit... begünstigt sicherlich das Entstehen einer Diktatur.
3.	Wenn die Deutschen nicht endlich wieder Stolz auf ihr Land sein dürfen... wie jede andere Nation auch so...
4.	Die neue Sitzordnung untersteht einem gewissem System, ... habt ihr irgendeine Ahnung welchem?

Враховуючи всі наведені в даному розділі результати дослідження ми можемо зробити висновок, що людина схильна мінімізувати зусилля та час, що витрачається нею під час комунікації, і відповідно має тенденцію спрощувати власний спосіб вираження. Це підтверджує зазначене в аналізі співвідношення складних та простих речень, що становить 1/5 відповідно. Частка двоскладних та недвоскладних конструкцій виявилася приблизно тотожною, що пояснюється характерним для німецької мови принципом збереження структурної завершеності речення. Найпоширенішим типом еліптичних речень виявилися субстантивні конструкції з елімінованим присудком, які в багатьох випадках складаються лише з одного елемента у вигляді іменника, що в свою чергу свідчить про їх продуктивність з точки зору мовної економії.

Частка складних речень налічує в 4 рази менше одиниць, серед яких найуживанішим типом зв'язку виявився підрядний. Спираючись на це можна припустити, що в більшій кількості випадків мовець вдається до використання складніших конструкцій через потребу продемонструвати залежність одного явища від іншого. Цю тезу підтверджує і те, що найменший показник через всіх типів складних конструкцій продемонстрували саме складно-сурядні речення (7%)

ВИСНОВКИ

В даній роботі було проведено огляд наукової літератури за темою «Синтаксичні особливості німецького розмовного мовлення», виконано кількісно-якісний аналіз 2500 висловлювань художнього діалогу та наочно проілюстровано отримані результати та їх кількісні показники. Відповідно до поставлених завдань ми можемо підбити наступні підсумки:

Термін «розмовне мовлення» був встановлений для опису функціонування мови в неформальних умовах у повсякденному житті. Деякі вчені вбачають у ньому форму реалізації побутово-розмовного стилю, але існує певна дискусія щодо тлумачення самого поняття. На думку деяких дослідників, не всяке сказане можна віднести до розмовного мовлення.

Розмовне мовлення характеризується легкістю спілкування, усною формою як основною формою реалізації, неформальністю стосунків між мовцями, непередбачуваністю мови, безпосередньою участю мовців у спілкуванні, сильною залежністю від невербальних ситуацій.

Структурі розмовного мовлення притаманні неформальність думок у реченнях, неточність, не цілком логічні структури, часте використання жестів і вставних слів. Усе це впливає на побудову фраз у розмові, веде до примітивізму та використанню мовних штампів. Також було визначено, що в розмовній мові людина частіше вдається до використання простих речень замість складних конструкцій.

В другій частині першого розділу нами були розглянуті лексичні, граматичні та синтаксичні особливості реалізації розмовного мовлення і визначено, що з усіх рівнів мовної системи найзначнішого впливу зазнають лексичний та синтаксичний.

Згідно з наявними на сьогоднішній день науковими дослідженнями можна виділити три типи розмовного мовлення: діалог, монолог та аутодіалог. Встановлено, що для діалогу характерні синтаксична залежність, стислість, своєрідність складу речень та відповідність позамовній ситуації. Це первинна форма реалізації розмовного мовлення. Монолог має форму довшого

висловлювання єдиного оповідача, але зазвичай він не зустрічається в чистому вигляді. Винятком є розмови з самим собою, які називаються аутодіалогом.

В другому розділі даної роботи висвітлюється принцип мовної економії, яка є одним із найважливіших факторів забезпечення природного функціонування мови. Під впливом соціального життя, яке постійно змінюється та швидко розвивається, у людини зростає потреба економити сили та час, що також відбивається на сфері мови. Універсальність принципу мовної економії зумовлює її вплив на всі рівні мовної системи. Слід зазначити, що в різні історичні періоди вчені по-різному ставилися до цього явища.

Саме схильність людини до спрощення з метою поліпшення свого життя стала основою ідеї створення спільної мови, яка уможливила б міжнаціональне спілкування.

Слід враховувати, що скорочення мовних засобів має бути раціональним, воно не має спричиняти якісні зміни змісту повідомлення, а у одержувача не мають виникати проблеми з його декодуванням.

Одним із проявів принципу мовної економії на граматичному рівні є відхилення речень від двоскладної структури, яка є однією з головних особливостей німецької мови і проявляється в обов'язковій наявності і підмета і присудка. Незважаючи на це, у німецькому розмовному діалозі доволі розповсюдженими є синтаксичні утворення, в яких елімінуються обидва головні члени. Еліптичність діалогу пояснюється тим, що розмова відбувається в конкретній комунікативній ситуації, і мовець передбачає, що його адресат володіє необхідними фоновими знаннями, які не потребують додаткового пояснення.

Наша робота базується на таксономії, згідно з якою неповні речення розподіляються відповідно до морфологічних характеристик наявних в них елементів. Вона вирізняє субстантивні, ад'єктивні, адвербні, дієслівні (такі, які складаються з особової форми дієслова), партиципні, інфінітивні та імперативні речення.

Окрім того, одним із засобів синтаксичного оформлення речення в розмовній мові виступає парцеляція, яка може виконувати різні функції: посилювати

емоційну забарвленість речення або виступати в якості засобу мовної економії. Найчастіше парцелюються факультативні члени речення, чий зв'язок з присудком є найслабшим. В усякому разі, парцельовані елементи не виступають в ролі самостійних речень.

В останньому розділі даної роботи був проведений аналіз 2500 речень, матеріалом для якого слугують чотири німецькі кінокартини. Отримані результати свідчать про те, що прості речення в розмовному мовленні уживаються значно активніше за складні. Співвідношення склало 81% до 19% відповідно.

На другому етапі було визначено, що двоскладні конструкції зустрічаються частіше (53%) ніж недвоскладні (47%). Найпоширенішим типом недвоскладних речень виявилися субстантивні. Аналіз недвоскладних еліптичних речень показав, що найпоширенішими є утворення в яких елімінується присудок (41%).

Із 19% складних речень найпоширенішим виявився підрядний тип зв'язку (52%), а найменш уживаним – складносурядний (7%). Варто зазначити, що результати аналізу даних за кожним джерелом окремо є подібними, що дає нам змогу припустити, що вони відображають загальномовну тенденцію.

ZUSAMMENFASSUNG

Die vorliegende Untersuchung befasst sich mit den Besonderheiten des syntaktischen Strukturaufbaus der deutschen Umgangssprache am Beispiel des deutschen Gegenwartskinos.

Das **Forschungsobjekt** ist die deutsche Umgangssprache.

Als **Forschungsgegenstand** tritt ihr syntaktischer Bau auf.

Das **Ziel** der Diplomarbeit ist die Bestimmung der Spezifik des syntaktischen Aufbaus der Umgangssprache und die Beschreibung ihrer qualitativen und quantitativen Besonderheiten.

Im ersten Kapitel wird auf das Konzept der Umgangssprache eingegangen, werden ihre charakteristischen Merkmale und funktionale Besonderheiten auf verschiedenen Ebenen des Sprachsystems betrachtet und ihre Typen (Dialog, Monolog, Autodialog) analysiert.

Der Begriff „Umgangssprache“ wurde eingeführt, um die Funktionsweise der Sprache in informellen Situationen des Alltagslebens zu beschreiben. Sie zeichnet sich durch die Unbefangenheit der Unterhaltung, Mündlichkeit als Hauptform der Realisierung, informelle Verhältnisse zwischen den Sprechern, Unvorbereitetheit, unmittelbare Teilnahme der Partner am Gespräch und starke Abhängigkeit vom Umfeld aus.

Die Struktur der Gegenwartssprache ist durch unformulierte Gedanken in Sätzen, Ungenauigkeit, nicht vollständig logische Strukturen, häufige Verwendung von Gesten und Interjektionen gekennzeichnet. Diese Merkmale wirken sich auf die Konstruktion von Phrasen im Gespräch aus, führen zur Verwendung sprachlicher Klischees und Primitivismus. Es wurde auch festgestellt, dass der Mensch in der gesprochenen Sprache häufig auf einfache Sätze statt komplexer Konstruktionen zurückgreift.

Laut heutiger wissenschaftlicher Forschung lassen sich drei Arten der Umgangssprache unterscheiden: Dialog, Monolog und Autodialog. Der Dialog ist durch syntaktische Abhängigkeit, Knappheit, Eigenartigkeit der Satzstruktur und Übereinstimmung mit der außersprachlichen Situation zu kennzeichnen. Das ist die primäre Form der gesprochenen Sprache. Ein Monolog hat die Form einer längeren

Aussage eines einzelnen Erzählers, findet sich aber meist nicht in seiner reinen Form. Eine Ausnahme bilden Gespräche eines Menschen mit sich selbst, die als Autodialog bezeichnet werden.

Im zweiten Kapitel wird das Prinzip der Sprachökonomie untersucht, das einer der wichtigsten Faktoren für die Sicherstellung des natürlichen Funktionierens der Sprache ist. Seine Wirkung auf die grammatikalische Ebene verursacht die Abweichung der Sätze von der zweiteiligen Struktur, die eines der Hauptmerkmale der deutschen Sprache ist und in der obligatorischen Anwesenheit von Subjekt und Prädikat besteht. Ungeachtet dessen sind syntaktische Formationen, in denen beide Hauptglieder eliminiert werden, im gesprochenen deutschen Dialog durchaus üblich. Die Elliptizität des Dialogs erklärt sich dadurch, dass das Gespräch in einer bestimmten kommunikativen Situation verläuft und der Sprecher davon ausgeht, dass sein Adressat über das notwendige Hintergrundwissen verfügt, das keiner weiteren Erklärung bedarf.

Unsere Arbeit basiert auf einer Taxonomie, die die unvollständigen Sätze nach den morphologischen Merkmalen der enthaltenen Elemente gliedert. Sie unterscheidet Substantiv-, Adjektiv-, Adverbial-, Verb- (aus der Personalform des Verbs bestehende), Partizipial-, Infinitiv- und Imperativsätze.

Im letzten Kapitel wurde eine Analyse von 2.500 Sätzen durchgeführt, als Quelle für die vier deutsche Filme auftreten. Die erhaltenen Ergebnisse zeigen, dass einfache Sätze in der gesprochenen Sprache viel aktiver verwendet werden als komplexe Formationen. Das Verhältnis beträgt 81% und 19%.

In der zweiten Stufe wurde festgestellt, dass zweiteilige Konstruktionen öfter vorkommen (53%) als nicht zweiteilige (47%). Als die häufigste Art einfacher Sätze erwiesen sich die Substantivsätze. Die Analyse einfacher elliptischen Sätze zeigte, dass am meisten das Prädikat weggelassen wird (41%).

Von 19% der komplexen Sätze ist das Satzgefüge der häufigste Verbindungstyp (52%). An der letzten Stelle liegt mit 7% die Satzreihe. Es ist erwähnenswert, dass die Ergebnisse der Datenanalyse bei allen Quellen ähnlich sind, was uns annehmen lässt, dass sie eine allgemeine Sprachtendenz widerspiegeln.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барнич І.І. Англійські запозичення в комп'ютерній термінології німецької та української мов. Львівський філологічний часопис, 2020, 7: с. 13-18.
2. Бевзенко С. П. Сучасна українська мова. Синтаксис: Нам. посіб. / С. П. Бевзенко, Л. П. Литвин, Г. В. Семеренко. — К..¹ Вища шк., 2005. — 270 с.
3. Бережна В.В., Пантелєєва С. В. Довідник старшокласника та абітурієнта. Німецька мова. – Х.: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006. – 336 с.
4. Бурковська О. Й. До проблеми виділення односкладового речення в німецькій мові. Сучасні дослідження з іноземної філології, 2015, 13: с. 17-24.
5. Великая А.М. Особенности лингвистической экономии в современном английском языке. Житомирський державний університет. 2004.
6. Ганжело, С. М. Види еліпсису фразеологічних одиниць німецької мови. Актуальні проблеми науки та освіти: Збірник матеріалів ХІХ підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ/За заг. ред. КВ Балабанова.— Маріуполь: МДУ, 208 с.
7. Ганжело, С. М. Еліпсис як засіб структурно-семантичної трансформації фразеологічних одиниць нмецької мови. Проф. К. Іллюмінаті Поркарі; проф. В. Карайоргіс; д. політ. н., проф. С. Корнеа, 2018, 493 с.
8. Герета, Н. М. Діалог як складник чужого мовлення / Н. М. Герета // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10 : Проблеми граматики і лексикології української мови : зб. наук. праць. - Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. - Вип. 2. - С. 72-78.
9. Дудик П. С. Синтаксис сучасного українського розмовного літературного мовлення : просте речення; еквівалент речення / П. С. Дудик; АН УРСР, Ін-т мовознав. ім О. О. Потебні. — Київ: Наук. думка, 1973. — 284 с.
- 10.Завальнюк Л.В. Загальні проблеми німецької розмовної мови. Наукові записки. Філологічні науки. Книга 1. Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя. Ніжин. 2009. 95 с.
- 11.Кирилюк, М. Мовні аспекти дігтальної комунікації в сучасному німецькомовному медіапросторі. Збірник тез доповідей ІІІ Міжнародної

- науково-практичної інтернет-конференції «Іноземна мова у професійній підготовці спеціалістів: проблеми та стратегії». – Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2019. – 271 с., 2019, 43.
12. Кійко Ю. Є., Кудрявцева О. Д. Основи теоретичної граматики німецької мови = Grundlagen der theoretischen Grammatik der deutschen Sprache: навч. посібник / Ю. Є. Кійко, О. Д. Кудрявцева. – Чернівці: Книги – XXI, 2009. – 184 с.
 13. Коновалова, У. А. Емоційна обумовленість особливостей синтаксичних структур німецького розмовного мовлення. 2015.
 14. Корягіна, А. Ю. Лексичний аспект німецького розмовного мовлення. Культура народів Причорномор'я, 2011.
 15. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник / М. П. Кочерган. — 3-тє вид. — К. : ВЦ «Академія», 2010. — 464 с. (Серія «Альма-матер»).
 16. Ктитарова Н.К. Загальне мовознавство. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. — Дніпродзержинськ: Дніпродзержинський державний технічний університет, 2009. — 144с.
 17. Куц, О. В. Суб'єктна модифікація в модифікаційній парадигмі простого речення. 2013.
 18. Левицька Л.Я. Німецький молодіжний сленг та його лексико-семантичні особливості / Л.Я. Левицька, І.С. Микитка // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія : “Філологія”. – Харків : 2013. – № 1052. – Вип. 74. – С. 94–99.
 19. Левицький, В. В. Лексикологія німецької мови.: посібник – Вінниця : Нова Книга, 2014. – 392 с.
 20. Липко, І.П. Діалогічна єдність як базова одиниця діалогічного мовлення [Текст] / І.П. Липко // Філологічні трактати. — 2013. — Т.5, №2. — С. 75-80.
 21. Макарець Ю.С. До питання про принцип економії в мові та мовленні / Ю. С. Макарець // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 10 : Проблеми граматики і лексикології української мови. - 2013. - Вип. 10. - С. 161-168.

22. Манакін В. М. Мова і загальна симетрія універсуму. Мовознавство, 2011, 3: 26-40.
23. Мельничук Г. М. Граматичні зміни у сучасній німецькій мові / Г. М. Мельничук, І. В. Мельничук // Актуальні проблеми філології і методики викладання мов : зб. наук. праць / ред. Г. М. Віняр, О. Б. Каневська, О. І. Гамалі. - Кривий Ріг, 2006. - Вип. 4. - С. 41-45.
24. Меньшикова О.С. Роль парцеляції як емотивного маркера розмовного діалогу (на матеріалі німецьких та українських теленовел). Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету : [збірник]. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. – Вип. 34. – 246 с.
25. Микулич, В. А. Особенности немецкой разговорной речи / В. А. Микулич // Проблемы и перспективы развития современной медицины : сб. науч. ст. IX Респ. науч.-практ. конф. с междунар. участием студентов и молодых ученых, Гомель, 28 апр. 2017 г. / Гомел. гос. мед. ун-т ; редкол. : А. Н. Лызиков [и др.]. – Гомель : ГомГМУ, 2017. – С. 522-524.
26. Овсієнко, Л. О. Семантико-прагматичний потенціал оцінки в німецькомовному діалогічному дискурсі: монографія. 2020.
27. Огуй О.Д. Лексикологія німецької мови — Вінниця: Нова кн., 2003. — 416 с.
28. Оробінська Р. Структура простих розповідних речень у мовленні персонажів сучасних німецьких фільмів. Наукові записки.—Випуск 96 (2).—Серія: Філологічні науки (мовознавство): У 2 ч.—Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2011.—571 с.: 185.
29. Оробінська Р.В Функції імперативних речень у діалозі сучасних німецьких художніх фільмів. Нова філологія. № 80. Запоріжжя, 2020.
30. Осипенко Б.І. Уживання модальних слів у німецькомовних новинних текстах. 2020.
31. Полонская, И. П. Коммуникативная значимость разных видов замещения. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія 29 (2) (2017): 77-79.

- 32.Попова, О.В.; Виноградова, М. О.; Кужель, О. В. Дихотомія Perfekt-Präteritum у німецькому рекламному та кіно-дискурсах. 2018.
- 33.Попович, Т. І. Вплив комунікативних інтенцій на діалогічне мовлення. Наукові записки [Національного університету Острозька академія]. Сер.: Філологічна, 2009, №. 11, S. 323-328.
- 34.Прокопова Л. І. До проблеми дослідження німецького розмовного мовлення. Мова і культура 14, т. 6 (2011): 150-152.
- 35.Прокопова Л. І. Лексичні та фонетичні особливості німецької мови в єдиному стилістичному полі / Л. Прокопова // Мовознавство, 2007, NN6. - С.44-47.
- 36.Прокопова Л. І. Тенденції розвитку сучасної німецької мови / Л.І. Прокопова. - С.63-66.
- 37.Рибалка Н.В. Характерні особливості сучасної розмовної німецької мови. Стратегії та інновації: актуальні управлінські практики: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (23 квітня 2021 року). – Кривий Ріг: Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, 2021. 94 с.
- 38.Романюк І. В. Розмовне мовлення персонажів у художньому діалозі. Дослідження з лексикології і граматики української мови: зб. наук. пр. / за ред. проф. А. М. Поповського. – Дніпропетровськ: Видавець Біла К. О., 2012. – Вип. 12. – 164 с.
- 39.Садикова, О. К. Модальні частки для вираження емоцій у німецькій розмовній мові. 2009.
- 40.Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія / О.О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2011. – С.440–441.
- 41.Соколовська С.Ф. Німецький молодіжний жаргон : шляхи формування й сучасний статус / С.Ф. Соколовська, М.А. Фахурдінова // Вісник Житомирського державного університету. Серія : “Філологічні науки”. – Житомир : ЖДУ, 2004. – № 14. – С. 236–239
- 42.Степанова, М. Д., Телія, В. М., Чернишова, І. І., Фляйшер, В., Брандес, М. П., Кубрякова, О. С., ... & Пташник, С. Б. (2021). Структурний аналіз у дослідженні

- модифікацій значення фразеологічних одиниць. Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету, 89.
43. Стрельнікова О. В. Функціональні види еліпсису в газетному стилі англійської мови / О. В. Стрельнікова // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Філологічна. - 2012. - Вип. 26. - С. 316-318.
 44. Труцуненко, І.; Зуборева, А. Явище мовної економії в сучасній німецькій мові (Linguistic economy phenomenon in modern German). Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна», 2016, Nr. Вип. 61, S. 139-142.
 45. Туришева О. О. До питання типологізації еліпсису в німецькій мові / О. О. Туришева // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Філологічні науки. - 2014. - Кн. 1. - С. 71-74.
 46. Шапочкіна О. В. Дефініційна характеристика молодіжного сленгу сучасної німецької мови / О. В. Шапочкіна // Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Філологічна. – 2013. – Вип. 38. – С. 140-141.
 47. Шинкарук, В.Д. Особливості реченнєвих структур з емоційно-оцінними значеннями. *Studia Linguistica*, 2011, 5: 29-37.
 48. Шкодін К. Д. Сучасна аббревіатура як тенденції до мовної економії. Дебют : збірник тез доповідей студентів факультету філології та масових комунікацій за результатами участі в Декаді студентської науки – 2021 / за заг. ред. к. політ. н., проф. М. В. Трофименка, д. е. н., проф. О.В. Булатової. Маріуполь: Маріупольський державний університет, 2021. 254 с.
 49. Bichel, U. 1980. 36. Umgangssprache. In: Althaus, H., Henne, H. and Wiegand, H. ed. *Lexikon der Germanistischen Linguistik*. Berlin, New York: Max Niemeyer Verlag, pp. 379-383.
 50. Busler Ch. “Was er [schon] [...] konstruieren kann - das sieht er [oft auch] als Ellipse an.“ Über “Ellipsen“ syntaktische Formate und Wissensstrukturen / Christine Busler, Peter Schlobinski // Peter Schlobinski (Hrsg.). *Syntax des gesprochenen Deutsch*. - Opladen: Westdeutscher Verlag, 1997. - S. 93-115.

51. Glinz H. Die innere Form des Deutschen: Eine neue deutsche Grammatik / Glinz H.
- Bern: A. Francke. 1952. - 504 S.
52. Hoffmann L. Ellipse und Analepse / Ludger Hoffmann // Redder/Rehbein (eds.):
Grammatik und mentale Prozesse. - Tübingen: Gunter Narr Verlag, 1998. - S. 69-90.
53. Hofmann M. Verarbeitung elliptischer Satzkonstruktionen beim Sprachverstehen:
Dissertation zur Erlangung des Grades der Doktorin der Philosophie ... / Monika
Hofmann. - Frankfurt am Main, 2006. - 185 S.
54. Kindt W. Grammatische Prinzipien sogenannter Ellipsen und ein neues Syntaxmodell
/ Walter Kindt // R. Meyer-Hermann & H. Rieser (Hrsg.) Ellipsen und
fragmentarische Ausdrücke. - Linguistische Arbeiten 148, Bd. 1. - Tübingen:
Niemeyer, 1985. - S. 161-290.
55. Klein W. Ellipse // J. Jacobs, A. von Stechow, W. Sternfeld und Th. Vennemann
(Hrsg.) Syntax. Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung. - Berlin:
de Gruyter, 1993. - Vol.1. - S. 763-799.
56. Küpper H.: Zur Sprache der Jugend / H. Küpper // Der Sprachwart. – München, 1961.
– № 11. – S. 185–188
57. Möller G., Deutsch von heute, Leipzig, 1962, S. 50, 53, 65 ff.; K. Daniels,
Substantivierungstendenzen in der deutschen Gegenwartssprache. Nominaler Ausbau
des verbalen Denkkreises, Düsseldorf, 1963, S. 14, 32, 93.
58. Porzig, W., Das Wunder der Sprache. Probleme, Methoden und Ergebnisse der
Sprachwissenschaft. 1986.
59. Riesel E., Schendels E. Deutsche Stilistik. – Moskau: Hochschule, 1975. – 316 s.
60. Sanders W. Das neue Stilwörterbuch: stilistische Grundbegriffe für die Praxis / Willy
Sanders. – Darmstadt: Wiss. Buchges., 2007. – 265 S.
61. Schwabe K. Syntax und Semantik situativer Ellipsen / Kerstin Schwabe. - Band 48. -
Tübingen: Gunter Narr Verlag, 1994. - 218 S. - Studien zur deutschen Grammatik.

Джерела, використані в практичній частині:

62. Die Welle. Електронне джерело:

https://www.imdb.com/title/tt1063669/?ref=tt_urv

63. Rubinrot. Електронне джерело:

https://www.imdb.com/title/tt2418558/?ref=fn_al_tt_1

64. How to sell drugs online (fast). Електронне джерело:

https://www.imdb.com/title/tt9184994/?ref=nv_sr_srsg_0

65. Wege zum Glück, Spuren im Sand. Електронне джерело:

https://www.imdb.com/title/tt2145266/?ref=fn_al_tt_4